

SZAKDOLGOZAT

Rétfalvi Balázs

2025

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Szent István Campus
Befektetési, Pénzügyi és Számviteli Tanszék
Gazdálkodási és Menedzsment alapképzési
szak

Pénzügyi- és befektetői attitűd vizsgálat

Belső konzulens: **Dr. Szőke Brigitta**
egyetemi adjunktus

Belső konzulens
intézete/ tanszéke: Vidékfejlesztés és
Fenntartható
Gazdaság Intézet/
Befektetési,
Pénzügyi és Számviteli
Tanszék

Készítette: **Rétfalvi Balázs**

Gödöllő
2025

Idézet

„Az emberek nem a valóságot értékelik, hanem annak értelmezését. Döntéseinket nem pusztán a logika, hanem a veszteségtől való félelem és a bizonytalanságérzet is formálja.”

(Kahneman & Tversky, 1979)

Tartalomjegyzék:

Köszönetnyilvánítás	2
1 Bevezetés.....	3
2 Szakirodalom feldolgozása	5
2.1 Bevezetés a részvények alapjaiba.....	5
2.1.1 A részvényt piac és működése.....	5
2.1.2 A kockázat és hozam kapcsolata	6
2.2 A Részvényt piac fejlődése	8
2.2.1 Történelmi áttekintés	8
2.2.2 Modern trendek	9
2.3 A részvényekkel kapcsolatos attitűdök.....	12
2.3.1 Viselkedési közgazdaságtan és döntéshozatal.....	13
2.3.2 A pénzügyi edukáció szerepe	15
2.3.3 Kockázatérzékelés és érzelmi tényezők.....	17
3 Anyag és módszertan	20
3.1 A kutatás módszertana	21
3.2 A minta összetétele	23
4 Elemzés	24
4.1 Eredmények.....	25
4.1.1 Az „átlagember” részvényekkel kapcsolatos ismeretei.....	25
4.1.2 A befektetési döntéseket meghatározó tényezők.....	27
4.1.3 A részvényt piac iránti érdeklődés szintje	28
4.2 Értékelés és elemzés	30
4.2.1 Tényezők, amelyek távol tartják az embereket a részvényektől	30
4.2.2 Pozitív példák (hogyan nyitották meg az emberek a részvényt piacot)	31
5 Következtetések	32
6 Összefoglalás.....	35
Irodalomjegyzék.....	37
Ábrajegyzék	38
Mellékletek:.....	38

Köszönetnyilvánítás

Ezúton szeretném kifejezni hálámat konzulensemnek Dr. Szőke Brigittának, aki szakmai iránymutatásával, tanácsaival és támogatásával végig segítette munkámat.

Külön köszönöm mindazoknak, akik idejüket szánták arra, hogy kitöltsék a kutatásomhoz készült kérdőívet, hozzájárulva ezzel a dolgozat megvalósulásához. Hálás vagyok családomnak és barátaimnak is a biztatásért és türelemért, amely nélkül ez a munka nem születhetett volna meg.

1 Bevezetés

A pénzügyi piacok működésének és a befektetői magatartásnak a megértése napjainkban kiemelt jelentőséggel bír, hiszen a gazdasági stabilitás és a lakossági jólét szempontjából egyaránt fontos, hogy az emberek tudatosan kezeljék megtakarításaikat és befektetéseiket. Dolgozatom célja, hogy a részvényt piac vizsgálatán keresztül feltárja, hogyan viszonyul a magyar lakosság a befektetésekhez, különös tekintettel a részvényekkel kapcsolatos ismeretekre, attitűdökre és döntéshozatali mechanizmusokra.

A kutatás középpontjában a pénzügyi edukáció, a kockázatérzékelés és a befektetési hajlandóság kapcsolata áll. A dolgozat arra keresi a választ, hogy milyen tényezők ösztönzik vagy éppen gátolják az embereket a részvényt piaci részvételben, és hogyan járulhat hozzá a pénzügyi tudatosság fejlődése a befektetési kultúra erősödéséhez Magyarországon. A téma aktualitását az adja, hogy a technológiai fejlődés és az online befektetési platformok elterjedése új lehetőségeket nyitott meg a kisbefektetők számára, miközben a pénzügyi ismeretek hiánya továbbra is korlátozza a részvényt piaci aktivitást. A dolgozatban a szakirodalom feldolgozása mellett kérdőíves vizsgálat segítségével elemzem, hogyan látják és értékelik a magyar emberek a részvénybefektetéseket, valamint milyen pszichológiai és tudásbéli tényezők alakítják döntéseiket.

A részvények a modern befektetések egyik legelterjedtebb formáját képviselik, hiszen lehetőséget kínálnak a hosszú távú vagyongyarapodásra, valamint relatív kis idő- és energiárfordítással, szinte azonnal lehet velük kereskedni. Azonban sok ember számára ez a befektetési forma még mindig ismeretlen vagy riasztónak tűnik, elsősorban a piac ingadozásai és a potenciális veszteségek miatt. A dolgozat három fő részből áll: először egy elméleti áttekintést nyújt a részvények működéséről, majd az emberek részvényekkel kapcsolatos attitűdjeit elemzi, végül pedig a kutatás eredményeiből levont következtetéseket és javaslatokat fogalmazza meg.

A dolgozat célja feltárni, hogyan viszonyul a lakosság átlagos tagja a részvényekhez és a részvényt piachoz. Ennek keretében 3 fő célkitűzés fogalmazódott meg:

- a részvényekkel kapcsolatos attitűdök és félelmek feltárása,
- a befektetési döntéseket befolyásoló tényezők azonosítása,
- javaslatok kidolgozása a pénzügyi tudatosság és oktatás fejlesztésére.

A dolgozat során két hipotézist vizsgállok meg:

- az emberek 50 %-a a kockázatot fő visszatartó tényezőként nevezi meg a részvénytársi befektetéseknél;
- a pénzügyi ismeretek hiánya jelenti a legjelentősebb gátat a részvénytársi iránti érdeklődés kialakulásában.

A kutatás célja elősegíteni a részvénytársi közérthetőbbé tételét, és a befektetői magatartás racionalizálását.

2 Szakirodalom feldolgozása

2.1 Bevezetés a részvények alapjaiba

A részvény a részvénytársaságok által kibocsátott, tulajdonjogot megtestesítő értékpapír. Más szóval, a részvénytulajdonos résztulajdonossá válik a kibocsátó cégben, így jogosult a vállalat nyereségéből való részesedésre, és arányos szavazati jogot kap a döntéshozatalban. A részvényeket lejárat nélküli, saját tőke jellegű befektetéseknek tekintjük, azaz nincs előre meghatározott lejáratuk. A részvények árát a nyílt piacon kialakuló kereslet-kínálat határozza meg.

Fogalmak:

Tulajdonjog: a részvény megvásárlásával a befektető arányos tulajdonrészrel és ezekhez kapcsolódó jogokkal (jövedelmi- és szavazati jog) rendelkezik a kibocsátó vállalatban.

Jövedelmi jogok: a részvénytulajdonos részesedik a cég eredményéből. Ez két fő forrásból állhat: egyrészt a részvény árfolyamának emelkedéséből származó tőkenyereségből, másrészt az esetlegesen fizetett osztalékból. (Az osztalék kifizetése nem kötelező, vállalatonként eltérő gyakorisággal és mértékkel történik.)

Szavazati jog: a részvényes jogosult részt venni a vállalat közgyűlésein, és arányosan szavazati jogot kap a stratégiai döntésekben. (Egyes részvénytípusok pl. az elsőbbségi részvények előnyösebb hozammal, de általában szavazati jog nélkül járnak.)

Ezek az alapjogok és kötelezettségek alkotják a részvény lényegét. Fontos azonban tudni, hogy a részvény nem kockázatmentes befektetés: ha a vállalat rosszul teljesít, vagy a részvény iránti kereslet lecsökken, az árfolyamcsökkenés miatt a befektető a tőkéjének egy részét vagy akár egészét is elveszítheti. (Arora & Balyan, 2023)

2.1.1 A részvénytőzsi piac és működése

A részvénytőzsi piac olyan szabályozott piac, ahol a részvények kibocsátása és forgalmazása történik. A tőzsdék (pl.: BÉT-Budapesti Értéktőzsde) biztosítják a kereskedés infrastruktúráját és átláthatóságát. A részvénytőzsi piac szerepe háromszoros, a tőkecsatoló funkció lehetővé teszi a vállalatok számára a tőzsdői forrásból való tőkeszerzést; a likviditási funkció biztosítja a részvények gyors és hatékony vásárlását, eladását; az árképző funkció a piaci mechanizmuson keresztül meghatározza a részvények reális értékét. (Cassides, 2009)

A részvénytőkepiac működésének megértéséhez elengedhetetlen a kereslet-kínálat működésének ismerete. A részvények árfolyamát alapvetően a vállalat mutatói (pénzügyi eredmények, növekedési kilátások), a makrogazdasági környezet (kamatszintek, infláció, gazdasági növekedés) és a pszichológiai tényezők (befektetői hangulat, médiabefolyásolás) határozzák meg. Ezek a fő mutatók, amik befolyásolják a kereslet-kínálatot a részvények iránt, és ezzel az árfolyamot. Nagy általánosságban véve, ha a kereslet nagyobb arányban nő, vagy kisebb arányban csökken egy részvény iránt, mint a kínálat, a részvény ára emelkedik, fordított esetben, pedig csökken. (Cassades, 2009)

A technológiai fejlődés jelentős mértékben átalakította a részvénytőkepiac működését. Az online kereskedési platformok (pl. Revolut, KBC, Random Capital), és a töredékrészvények megjelenése széleskörűen elérhetővé tették a befektetést, lehetővé téve a kisbefektetők számára is a részvényvásárlást alacsony tranzakciós költségek mellett. Ugyanakkor ez új kihívásokat is teremtett, mint a túlzott spekuláció és az információs túlterheltség. (Lai & Langley, 2024)

A részvénytőkepiac fejlődése szorosan összefügg a globális gazdasági folyamatokkal. A nemzetközi tőkepiacok egyre inkább összekapcsolódnak, ebből kifolyólag a világ egyik részén bekövetkező gazdasági vagy politikai események szinte azonnal kihatnak más országok részvénytőkepiacaira is. Például egy amerikai jegybanki kamatemelés a magyar részvényárfolyamokat is befolyásolja, mivel már a befektetők a világon szinte bárhol kereskedhetnek a világ közel összes tőzsdéjén. (Lai & Langley, 2024)

A részvénytőkepiac a modern gazdaság egyik legfontosabb eleme. Egyszerre szolgálja ki a vállalatok forrásbevonását, a befektetők hozamszerzési opcióit és a gazdaság egészének dinamizmusát. Az átláthatóság, a szigorú szabályozás és a befektetői tudatosság együttesen biztosítják, hogy a részvénytőkepiac hosszú távon fenntartható és megbízható szereplője maradjon a globális pénzügyi rendszernek. (Cassades, 2009)

2.1.2 A kockázat és hozam kapcsolata

A befektetések egyik alapköve, hogy a hozam és a kockázat szoros kapcsolatban állnak egymással. Általánosságban elmondható, hogy egy befektetés minél nagyobb hozamot ígér, annál nagyobb kockázatot is hordoz magában. A befektetőknek ezért mindig alaposan mérlegelniük kell, hogy milyen mértékű kockázatot hajlandóak vállalni a kívánt hozam elérése érdekében. Például míg egy tőkevédett certifikát átlagosan a jegybanki alapkamat felett nagyjából egy-két százalékot ígér, cserébe alacsony kockázatért (mivel a tőkevédelem azt

jelenti, hogy a befektető a befektetett tőkéjét akkor is visszakapja, ha a certifikát árfolyamát adó mögöttes termék/ termékek árfolyama a bekerülési érték alá csökken, vagy teljesen értékét veszti, a lejáratkor), addig egy magas részvénykitettséggű abszolút hozamú alap akár annak a többszörösét is elérheti. Ezt viszont azért a kockázatért cserébe, hogy a befektető elvesztheti akár a befektetett tőkéjének egy részét, vagy egészét is.

A részvénypiac nem mentes a kockázatoktól. Az árfolyamok rövid távon erősen ingadozhatnak, ezért a befektetőknek mérlegelniük kell saját kockázatviselési hajlandóságukat és befektetési céljaikat. Hosszabb távon a részvények azonban jellemzően magasabb hozamot biztosítanak, mint a kötvények vagy a bankbetétek, így sok portfólióban kiemelt szerepet kapnak. De ahhoz, hogy a befektetések kockázatának és hozamának arányát optimalizálni lehessen elengedhetetlen eszköz a diverzifikáció, vagyis a kockázatok megosztása különböző befektetési formák, iparágak vagy földrajzi területek között. Ez csökkenti annak az esélyét, hogy egyetlen piac, vállalat vagy szektor gyenge teljesítménye jelentős veszteséget okozzon. Emellett a hosszú távú befektetési mód is csökkentheti a rövid távú árfolyamingadozásokból fakadó veszteségek kockázatát. (Favero & Nucera, 2014)

A kockázat mérésére mutatókat használunk. Ezek közül az egyik legismertebb a volatilitás, amely azt mutatja meg, milyen mértékben ingadozik egy részvény árfolyama. További fontos mérőszám a béta-mutató, amely azt jelzi, mennyire mozog együtt egy részvény árfolyama a teljes piaccal. (Favero & Nucera, 2014) (Campbell & Viceira, 2005)

A részvénypiac esetében a kockázat több forrásból eredhet:

Piaci kockázat: a részvényárfolyamok ingadozásából fakad, amelyet a kereslet-kínálat, a gazdasági folyamatok és a befektetői hangulat befolyásol.

Egyedi kockázat: egy adott vállalathoz kapcsolódik, például vezetői döntések, pénzügyi helyzet vagy versenytársak mozgásai miatt.

Makrogazdasági kockázat: az infláció, a kamatszintek, a gazdasági ciklusok és politikai döntések hatásából fakad.

Devizakockázat: külföldi befektetések esetén az árfolyamváltozások is hatással lehetnek a befektetés hozamára.

Tehát a kockázat és hozam közötti kapcsolat alapvetően meghatározza a befektetési döntéseket. A tudatos befektető célja, hogy megtalálja az egyensúlyt a kívánt hozam és a vállalható kockázat között, figyelembe véve saját anyagi helyzetét, rövid- és hosszútávú céljait és kockázattűrő képességét. (Campbell & Viceira, 2005)

A kockázat és hozam kapcsolatának megértése egyben kulcs ahhoz is, hogy megértsük, miként alakult a részvénypiac fejlődése történelmi távlatban.

2.2 A Részvénytőzsdék fejlődése

A részvénytőzsdék kialakulása a 16-17. századra nyúlik vissza, amikor a kereskedelmi társaságok például a Holland Kelet-indiai Társaság először bocsátottak ki részvényeket, lehetővé téve a nagyszabású hajózási és kereskedelmi vállalkozások finanszírozását, amelyek révén a befektetők részesedhettek a vállalat nyereségéből, ugyanakkor a kockázat is megoszlott közöttük. Ezzel létrejött a részvénytársasági forma, amely a modern gazdaság egyik alapköve lett. Az első modern értelemben vett tőzsdék, mint az amszterdami és a londoni tőzsde, a 17-18. században alakultak ki, megteremtve a szervezett részvénykereskedelem alapjait. A részvénytőzsdék fejlődése jól tükrözi a gazdasági rendszerek átalakulását: ahol a tőkepiac fejlődött, ott a gazdaság is dinamikusabb növekedést mutatott. (Daly, et al., 2021)

2.2.1 Történelmi áttekintés

Korai fejlődés: az első szervezett részvénytőzsdék Amszterdamban alakultak ki, ahol a kereskedők már nemcsak közvetlenül a társaságtól, hanem egymás között is adták-vették a részvényeket. A 18. században hasonló intézmények jelentek meg Londonban és Párizsban, majd, a 19. században az ipari forradalom hatására a tőzsdék szerepe óriási mértékben felértékelődött. A vasútépítések, a bányászat és az ipar növekedése jelentős tőkebevonást igényelt, amit a részvénytőzsdék tudtak biztosítani. A 20. században a részvénytőzsdék globális hálózattá alakultak, viszont a nagy gazdasági válság (1929) és a világháborúk rámutattak a piac sérülékenységére. Az első részvénytőzsdék először csekély mértékű szabályozással jöttek létre, és ez a szabályozási rendszer az idő haladtával fokozatosan fejlődött. (Stringham, et al., 2008)

Szabályozás és hatékonyság: A 20. század meghatározó eseménye a 1929-es nagy gazdasági világválság, amely rámutatott a szabályozás és az átláthatóság fontosságára. Ennek hatására szigorúbb pénzügyi felügyeleti intézmények és szabályok jöttek létre, különösen az Egyesült Államokban. A második világháborút követően a részvénytőzsdék a gazdasági újjáépítés és a globalizáció révén ismét megerősödtek. A modern részvénytőzsdék szabályozása jelentős hatással van a piac hatékonyságára és biztonságára. Például az indiai értékpapírtőzsdék fejlődése a SEBI (Securities and Exchange Board of India) szabályozási kezdeményezéseinek köszönhetően jelentős növekedést mutatott a piaci kapitalizációban, a kereskedési volumenekben és a tőzsdéi cégek számában is. (G., 2010)

Budapesti Értéktőzsdék (BÉT) kialakulása: Magyarországon az első tőzsde 1864-ben alakult meg Budapesti Értéktőzsdék néven és hamarosan a térség egyik legjelentősebb pénzügyi

központjává vált. A 2. világháborút és az azt követő államosítást követően a tőzsde működése megszűnt, majd csak a rendszerváltás után, 1990-ben indult újra. Azóta a BÉT folyamatosan fejlődik, és a közép-kelet-európai régió egyik meghatározó szereplőjévé vált.

Gazdasági növekedés: a részvényt piacok fejlődése pozitív hatással van a gazdasági növekedésre, mivel elősegíti a tőke hatékony felhalmozását és elosztását, csökkenti a kockázatokat és növeli a likviditást. Az ázsiai feltörekvő piacokon végzett vizsgálatok kimutatták, hogy a részvényt piacok fejlődése jelentős mértékben hozzájárul a gazdasági növekedéshez. (Bui & Doan, 2021)

2.2.2 Modern trendek

A részvényt piac fejlődése az internet széleskörű elterjedésével új szakaszba lépett, amelyet elsősorban a digitalizáció, a globalizáció és a befektetői szokások átalakulása határoz meg. Míg korábban a részvénykereskedés inkább a nagy tőkével rendelkező befektetők és intézmények kiváltsága és szokása volt, addig ma már szinte bárki számára elérhetővé vált.

Az internet és a mobiltechnológia elterjedése alapjaiban változtatta meg a tőzsdéhez való hozzáférést. A befektetőknek már nincs szükségük hagyományos brókercégekre vagy bankfiókokra, hiszen online platformokon keresztül akár otthonról, néhány kattintással is adhatnak megbízásokat. Emellett a pénzügyi szektor innovációja új lehetőségeket teremtett, például a töredékrészvények, a passzív befektetési formák vagy a társadalmi kereskedés révén. (Lai & Langley, 2024)

A modern trendek nemcsak megkönnyítik a befektetést, hanem szélesebb társadalmi rétegekhez is eljuttatják a részvényt piacot. Egyre többen tekintenek a tőzsdére nem csupán a nagyvállalatok terepeként, hanem a hétköznapi megtakarítási formák egyikeként is. Ugyanakkor a könnyű hozzáférés és az információáradat új kockázatokat is rejt magában. A spekuláció, a rövid távú gondolkodás és a piaci buborékok veszélye is felerősödött.

Ezek a trendek jól mutatják, hogy a részvényt piac a 21. században sokkal dinamikusabban, nyitottabban és összetettebben működik, mint valaha. Viszont modern trendek elemzésekor nem elég technológiai változásokról beszélni, ezek mögött társadalmi attitűdváltás is áll. (Zatsarinnyi, et al., 2017)

Online kereskedelmi platformok

Az elmúlt évtizedben megjelentek a fintech cégek és a neobrókerek, amelyek digitális innovációval forradalmasították a befektetést. A hagyományos brókercégekkel szemben ezek az új szereplők gyakran mobilapplikációkon keresztül, letisztult felületen, alacsony díjakkal szolgálják ki a befektetőket. Ilyen szereplők például a Robinhood, a Revolut, az eToro vagy a Trading 212. Ezek az oldalak megjelenésükkel drasztikusan lecsökkentették a belépési küszöböt a befektetők számára. Korábban a részvényvásárlás jellemzően bankokon és brókercégeken keresztül, magas tranzakciós díjak mellett volt elérhető. Ma viszont néhány kattintással, sok esetben minimális költséggel is lehet kereskedni. Ez különösen a fiatalabb generáció körében népszerű, akik mobiltelefonon intézik pénzügyeiket, ugyanakkor a gamifikáció (befektetés játékosítása) miatt a túlzott spekuláció veszélye is megnőtt. (Lai & Langley, 2024)

Gamifikáció és új befektetői kultúra

Az online brókerek és fintech appok gyakran játékosított felületeket használnak: színes grafikonok, értesítések, „jutalmak” a kereskedésekért. Ez különösen a fiatalabb generációkat vonzza, akik így sokszor rövid távú spekulációként tekintenek a részvényt piacra, nem pedig hosszú távú befektetésként. Ez a trend különösen a GameStop-jelenség (2021) idején volt látványos, amikor a Reddit befektetői közösségei rövid idő alatt óriási árfolyam-emelkedést idéztek elő. (Lai & Langley, 2024) (Betzer & Harries, 2022)

Fractional shares (töredékrészvények)

A magas árfolyamú részvények, például az Apple, Amazon vagy Tesla, korábban sok kisbefektető számára elérhetetlenek voltak. A töredékrészvények megjelenése lehetővé tette, hogy akár pár ezer forinttal is be lehessen fektetni ezekbe a vállalatokba. Ez jelentősen növelte a részvényt piac inkluzivitását, hiszen már nem csak nagy tőkével rendelkező befektetők számára elérhetőek a magas árú blue chip részvények. (Bartlett, et al., 2024)

Algoritmikus és nagyfrekvenciás kereskedés

Az utóbbi években a kereskedési forgalom jelentős részét automatizált algoritmusok bonyolítják le, amelyek másodpercek töredéke alatt képesek hatalmas mennyiségű ügyletet végrehajtani. Ez növeli a piac likviditását, ugyanakkor új kockázatokat is teremt (pl. hirtelen árfolyam-ingadozások). (Bhuiyan, et al., 2025)

Mesterséges intelligencia és adatelemzés

A befektetők és pénzügyintézetek egyre inkább kihasználják a big data és a mesterséges intelligencia nyújtotta lehetőségeket. Ezek az eszközök gyorsabb és pontosabb döntéstámogatást biztosítanak, de egyben erősítik a versenyt is. (Bhuiyan, et al., 2025)

ESG és zöld befektetések

Az utóbbi évek egyik legjelentősebb trendje a fenntartható és társadalmilag felelős befektetések (ESG) térnyerése. A befektetők egyre inkább olyan vállalatok részvényeit keresik, amelyek megfelelnek a környezeti (Environmental), társadalmi (Social) és vállalatirányítási (Governance) kritériumoknak. Ez nem csupán erkölcsi vagy környezeti kérdés, mivel általánosságban véve az ESG-szemponthoz képest figyelembe vevő cégek hosszabb távon stabilabb pénzügyi teljesítményt nyújtanak. Ez főként azért igaz, mivel ezeknek a cégeknek nem kell gyorsan reagálniuk egy esetleges környezetvédelmi szabályváltozásra, mivel eleve az elvárások felül teljesítenek, továbbá az energiaforrás-takarékos gépparkjuk további hozzáadott pozitívuma, hogy kevesebbet kell költeniük energiaforrásokra. A tőzsdék is reagálnak erre, például külön zöld indexeket indítanak. (Friede, et al., 2015)

Globalizáció és 24/7 (E-kereskedelem) piacok

A részvénytörzsjegyek mára szinte teljesen összekapcsolódtak globálisan. Egy amerikai jegybanki döntés, egy kínai gazdasági adat vagy egy geopolitikai konfliktus azonnal kihat a világ másik felének tőzsdéjére is. Emellett egyre több platform biztosít közel 24/7 kereskedési lehetőséget, így a piacok folyamatos mozgásban vannak. Ez megnöveli a befektetők rugalmasságát, de egyben folyamatos éberséget is követel.

Passzív befektetés és ETF-ek elterjedése

A 2000-es évektől kezdve egyre nagyobb népszerűségnek örvendenek az indexkövető alapok és az ETF-ek (Exchange Traded Funds). Ezek olyan befektetési eszközök, amelyek egy teljes részvénykosarat követnek le (például az S&P (Standard&Poors) 500 indexet), így a befektetők egyetlen tranzakcióval széles körű diverzifikációt érhetnek el. Az ETF-ek alacsony költségeik és átláthatóságuk miatt sok kis- és nagybefektető számára vonzó alternatívát jelentenek, szemben az aktívan kezelt alapokkal. A trend hatására a tőkepiacokon a passzív befektetés aránya folyamatosan nő, ami hosszú távon az árképzésre és a piac stabilitására is jó hatással van. (Ben-David, et al., 2017)

2.3 A részvényekkel kapcsolatos attitűdök

A részvénypiac működése nem csupán gazdasági és pénzügyi tényezők eredménye, hanem szorosan összefügg az emberi viselkedéssel, az egyéni és kollektív döntéshozatali folyamatokkal, valamint az érzelmi reakciókkal is. A részvényekkel kapcsolatos attitűdök, vagyis az, ahogyan az emberek gondolkodnak a részvényekről, a kockázatról és a befektetési lehetőségekről meghatározzák, hogy milyen mértékben és milyen módon vesznek részt a tőkepiacokon. (Kahneman & Tversky, 1979)

A részvényekhez való viszony történelmileg és kulturálisan is változó. Míg a fejlettebb pénzügyi kultúrával rendelkező országokban (pl. Egyesült Államok, Egyesült Királyság, Németország) a lakosság jelentős része közvetlenül vagy befektetési alapokon keresztül részvénytulajdonos, addig más országokban, így Magyarországon is, a részvényekkel kapcsolatos bizalmatlanság és óvatosság még mindig jelentősen meghatározzák a pénzügyi döntéseket. Ennek háttérében több tényező is meghúzódik, a múltbeli gazdasági válságok emléke, a pénzügyi ismeretek hiánya, a kockázatkerülő szemlélet, illetve a rövid távú gondolkodás. (Forti, et al., 2011)

A részvényekkel kapcsolatos attitűdök tehát nem pusztán pénzügyi preferenciák, hanem pszichológiai, szociológiai és kulturális tényezők összjátékából alakulnak ki. A befektetői döntésekben az érzelmek, a tapasztalatok, a társadalmi normák és a média által közvetített üzenetek ugyanolyan fontos szerepet játszanak, mint a gazdasági mutatók. A magyar befektetők esetében különösen fontos az érzelmi tényezők vizsgálata, mert a pénzügyi bizalom alacsony szintje erősen befolyásolja a döntéshozatalt.

Az elmúlt évtizedekben egyre több kutatás bizonyította, hogy a befektetők viselkedése gyakran eltér a klasszikus közgazdasági modellekben feltételezett „racionális” döntéshozataltól. Az emberi tényezők például a mohóság, az optimizmus, vagy épp a veszteségtől való félelem időről-időre dominánsan befolyásolják a részvénypiacok mozgását. Ennek megértése iránti vágy vezetett el a viselkedési közgazdaságtan kialakulásához, amely új megvilágításba helyezte a befektetői döntéseket. (Kahneman & Tversky, 1979)

Ezzel párhuzamosan a pénzügyi edukáció, azaz a pénzügyi ismeretek tudatos fejlesztése, egyre fontosabb szerepet kapott a befektetői magatartás formálásában. A megfelelő ismeretekkel rendelkező befektetők kevésbé hajlamosak pánikreakciókra, realisabban mérik fel a kockázatokat, és tudatosabban kezelik portfóliójukat. A pénzügyi tudatosság hiánya viszont

gyakran vezet impulzív, érzelmileg vezérelt döntésekhez, amelyek a befektetők veszteségét eredményezhetik.

A kockázaterzékelés és az érzelmi tényezők szintén kulcsfontosságúak a részvénytőke magatartás megértésében. Egyes befektetők hajlamosak túlértékelni a kockázatokat, míg mások alábecsülik azokat, attól függően, hogy milyen személyes tapasztalataik, pénzügyi helyzetük vagy érzelmi állapotuk van. A piaci hangulat, a média, a közösségi platformok és a társadalmi környezet mind hatással vannak arra, hogy az emberek miként érzékelik a bizonytalanságot és a lehetőségeket. (Kahneman & Tversky, 1979)

Összességében véve a részvényekkel kapcsolatos attitűdök a racionális és irracionális tényezők komplex hálózatából épülnek fel. A modern részvénytőke csak akkor működhet kiegyensúlyozottan és fenntartható módon, ha a befektetők képesek tudatosan kezelni ezeket a pszichológiai hatásokat, és döntéseiket nem pusztán érzelmi impulzusok, hanem megalapozott ismeretek és hosszú távú stratégiák irányítják.

2.3.1 Viselkedési közgazdaságtan és döntéshozatal

A klasszikus közgazdaságtan hosszú időn át abból az alapfeltevésből indult ki, hogy az emberek racionális döntéshozók: mindig a saját hasznukat maximalizálják, a saját tudásukhoz mérten logikusan mérlegelik a kockázatokat és a várható hozamokat, valamint minden rendelkezésre álló információt objektíven értékelnek. Azonban a valós piaci viselkedés hamar bebizonyította, hogy ez az elméleti modell csak részben fedi a valóságot. A befektetők döntéseit sokszor érzelmek, kognitív torzítások és társadalmi hatások befolyásolják, ami eltérést okoz a tisztán racionális viselkedéstől. (Kahneman & Tversky, 1979)

Ezeket az irracionális, de kiszámítható mintázatokat vizsgálja a viselkedési közgazdaságtan, amely a pszichológián és a közgazdaságtanon közösen alapulva alakult ki. A terület megalapozói, Daniel Kahneman és Amos Tversky, az 1970-es évektől kezdve vizsgálták, hogyan hoznak döntéseket az emberek a bizonytalanság és a kockázat mellett. Munkájuk során megalkották a kilátáselméletet (Prospect theory), amely forradalmasította a befektetői viselkedésről alkotott korábbi elképzeléseket. (Kahneman & Tversky, 1979)

A kilátáselmélet lényege, hogy az emberek nem a végső eredmény abszolút értéke alapján hoznak döntést, hanem a veszteség vagy nyereség szubjektív érzékelése szerint. A veszteségek pszichológiai hatása általában véve erősebb, mint az azonos mértékű nyereségé. Ez az úgynevezett veszteségkerülés. Például egy 10%-os veszteség sokkal fájdalmasabb érzést

kelt, mint amekkora örömet egy 10%-os nyereség jelentene. Ez a torzítás magyarázza, miért hajlamosak a befektetők túl korán eladni nyereséges részvényeiket, ugyanakkor túl sokáig megtartani a veszteségeket. (Kahneman & Tversky, 1979)

A viselkedési közgazdaságtan fontos fogalma a mentális könyvelés (mental accounting), amely szerint az emberek külön „mentális fiókokban” kezelik a pénzüket, ahelyett, hogy egységesen tekintenének rá. Például egy befektető másképp értékeli az osztalékból származó jövedelmet, mint a részvény eladásából származó nyereséget, még akkor is, ha a pénzügyi eredmény azonos. A befektetők hajlamosak az osztalékra úgy tekinteni, hogy az csak egy plusz bónusz a befektetésük mellé, míg a részvény értékének növekedéséből származó nyereség a valódi eredménye a befektetésüknek. Így gyakran a befektetők veszteségesnek tekintenek egy részvényt, mikor annak ára minimálisan csökken, de ennél nagyobb összegben fizetett ki osztalékot a befektetők számára. (Li, 2021)

Egy másik gyakori torzítás a megerősítési torzítás (confirmation bias), ami szerint a befektetők hajlamosak csak azokat az információkat észrevenni és elfogadni, amelyek megerősítik előzetes véleményüket, míg az ellentmondó adatokat figyelmen kívül hagyják. Ez különösen jellemző a részvényt piacon, ahol a befektetők gyakran érzelmi alapon választanak „kedvenc” vállalatokat, majd utólag keresnek indokokat, hogy igazolják döntésüket. (Chuanromanee & Metoyer, 2022)

A nyájhatás (herd behavior) is fontos szerepet játszik a piaci mozgásokban. Ez azt jelenti, hogy a befektetők gyakran mások döntéseire igazodnak, még akkor is, ha saját véleményük vagy elemzésük ellentétes lenne a tömeg viselkedésével. A nyájhatás a piaci buborékok és összeomlások egyik fő mozgatórugója, hiszen tömeges optimizmus vagy pánik esetén az árfolyamok elszakadhatnak a reális értéktől. Ezt a jelenséget észrevéve számtalan tudatos és szemfüles befektető gazdagodott már meg, mivel a piac egy idő után mindig visszatér a reális értékhez. (Lee & Ahn, 2017)

A viselkedési közgazdaságtan jelentőségét a modern pénzügyi világban az adja, hogy segítségével jobban megérthetőek a piaci anomáliák, például a túlzott árfolyamingadozás, a buborékképződés vagy a befektetői túlreakciók. Kahneman 2002-ben Nobel-díjat kapott munkásságáért, ezzel hivatalosan is elismerve, hogy a pszichológiai tényezők nélkül nem érthető meg teljesen a gazdasági döntéshozatal. A mai befektetési stratégiákban és pénzügyi tanácsadásban egyre nagyobb hangsúlyt kap a viselkedési közgazdaságtan alkalmazása. A portfóliókezelők, brókerek és oktatók ma már nemcsak a hozam-kockázat arányt elemzik, hanem a befektetői viselkedést, az érzelmi reakciókat és a döntési hibák valószínűségét is figyelembe veszik. (Kahneman & Tversky, 1979)

A viselkedési közgazdaságtan abban hozott újdonságot, hogy a befektetőket nem tökéletesen racionális szereplőként, hanem emberként ábrázolja, akik hibáznak, félnek és tanulnak. Saját véleményem szerint a modern befektetői döntéshozatal kulcsa az önreflexió: felismerni, mikor reagálunk érzelmi alapon, és mikor támaszkodunk valódi információra. Ennek tudatában lehetséges racionális döntéseket hozni a tőkepiacon.

2.3.2 A pénzügyi edukáció szerepe

A részvényekkel kapcsolatos attitűdök és a befektetői magatartás egyik legmeghatározóbb tényezője a pénzügyi műveltség, vagyis a pénzügyi ismeretek és készségek szintje. Ez nem pusztán elméleti tudást jelent, hanem azt a képességet is, hogy a befektető képes tudatos, megalapozott döntéseket hozni pénzügyei kezelésében, a megtakarítás, a befektetés és a kockázatvállalás terén. (Yin & Yang, 2022)

A modern társadalmakban a pénzügyi döntések mindennapossá váltak: hitelfelvétel, megtakarítás, nyugdíj-előtakarékosság, vagy éppen részvénybefektetés mind olyan döntési helyzetek, amelyekhez alapvető pénzügyi ismeretek szükségesek. Ennek ellenére sajnos a világ számos országában, köztük Magyarországon is, a lakosság jelentős része alacsony pénzügyi tudatossággal rendelkezik. Ez a hiányosság gyakran vezet irracionális viselkedéshez a tőkepiacokon, mint például a túlzott kockázatkerüléshez, vagy épp túlzott kockázatvállaláshoz, a rövid távú spekulációhoz, vagy a pánikszerű eladásokhoz piaci visszaesés idején. (Yin & Yang, 2022)

A részvénypiacon a pénzügyi műveltség közvetlen hatással van a befektetési attitűdökre. Azok, akik jobban értik a kockázat és hozam összefüggését, a portfólió diverzifikáció előnyeit vagy a kamatos kamat hatását, hajlamosabbak hosszú távon gondolkodni, és nem hoznak impulzív döntéseket a rövid távú árfolyam ingadozások alapján. (Yin & Yang, 2022)

A pénzügyi tudatosság fontosságát számos nemzetközi szervezet köztük az OECD, a Világbank és az Európai Unió is hangsúlyozza. Az OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development – Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet) szerint a pénzügyi műveltség magában foglalja a tudatosságot, az ismereteket, a készségeket és az attitűdöket, amelyek szükségesek a megalapozott pénzügyi döntések meghozatalához. Ez egy alapvető kompetencia, amely hatással van a személyes jólétre és a gazdasági stabilitásra. A pénzügyi tudás tehát nem csupán ismeretanyag, hanem egy gondolkodásmód, amely segíti az

embereket abban, hogy hosszú távon stabilabb pénzügyi helyzetet teremtsenek maguknak. (Reuter, et al., 2022)

A pénzügyi tudatosság fejlesztésének alappillére a pénzügyi edukáció, amely nem csupán a pénzügyi ismeretek elsajátítását jelenti, hanem egy átfogó nevelési és szemléletformálási folyamatot, aminek célja, hogy az emberek képesek legyenek felelősen, tudatosan és hosszú távú szempontokat mérlegelve kezelni pénzügyeiket. A pénzügyi oktatás tehát egyszerre szolgál tudásátadást, készségfejlesztést és attitűdformálást.

A pénzügyi műveltség fejlesztését több részre bonthatjuk. Az első szint az alapfokú pénzügyi oktatás, amely sok pénzügyileg fejlett országban már iskolás korban elkezdődhet. Itt a cél, hogy a tanulók megértsék a mindennapi pénzügyi döntések alapjait, például, hogy mi a különbség megtakarítás és hitel között, hogyan működik a kamat, miként lehet felelősen bánni a pénzzel. Az iskolai oktatás kiemelt szerepet játszik abban, hogy a fiatalok már korán megtanulják, hogy a pénzügyi döntéseknek mindig vannak következményei, és a tudatos tervezés elengedhetetlen a pénzügyi biztonságához. (Kuzma, et al., 2022)

A következő szint a középfokú és felsőfokú pénzügyi oktatás, amely a pénzügyi rendszerek mélyebb megértésére épül. Ide tartozik a befektetések, a tőkepiacok, a vállalati pénzügyek és a gazdaságpolitika alapjainak megismerése. Ez a tudás már nemcsak a mindennapi pénzügyekhez, hanem a hosszú távú pénzügyi döntésekhez, például részvényvásárláshoz, nyugdíjtervezéshez vagy vállalkozásindításhoz, is nélkülözhetetlenül fontos. (Cordero & Pedraja, 2019)

A pénzügyi oktatás ugyanakkor nem ér véget az iskolai keretek között. A felnőttkori pénzügyi tanulás legalább ilyen fontos, hiszen a gazdasági környezet, a pénzügyi termékek és a technológia folyamatosan változik. A digitális pénzügyi világban (online bankolás, fintech-szolgáltatások, kriptovaluták) különösen fontos, hogy az emberek képesek legyenek alkalmazkodni az új kihívásokhoz, felismerjék a kockázatokat és tudatosan használják a pénzügyi eszközöket.

A pénzügyi műveltség fejlesztése tehát egy élethosszig tartó tanulási folyamat, amelyben az állam, az oktatási intézmények, a pénzügyi szektor és a civil szervezetek egyaránt szerepet játszanak. Az állam feladata, hogy megteremtse a pénzügyi oktatás intézményi és tantervi kereteit; az iskoláké, hogy korszerű, gyakorlatorientált ismereteket adjanak át; a pénzügyi intézményeké pedig, hogy támogassák a lakosság pénzügyi tudatosságát transzparens kommunikációval és edukációs programokkal. A pénzügyi műveltség fejlesztése nemcsak az egyének, hanem az egész társadalom számára is előnyös. A pénzügyileg képzettebb lakosság

stabilabb gazdaságot eredményez, emellett csökken a pénzügyi kizártság, és nő a bizalom a pénzügyi intézmények, illetve a tőkepiac iránt. (Cordero & Pedraja, 2019)

A 21. században a pénzügyi műveltség már nem luxus, hanem alapvető kompetencia. Ahogyan az olvasás és írás a 19. században az alpműveltség részévé vált, úgy a pénzügyi ismeretek a digitális korszakban a modern emberi tudatosság részét képezik. A cél nem pusztán az, hogy az emberek ismerjék a pénzügyi fogalmakat, hanem az, hogy képesek legyenek stratégiai, hosszú távú gondolkodásra pénzügyeikben, és magabiztosan eligazodjanak a folyamatosan változó gazdasági környezetben.

Magyarországon az elmúlt években több kezdeményezés indult a pénzügyi tudatosság fejlesztésére. A Pénziránytű Alapítvány, a Magyar Nemzeti Bank (MNB), valamint számos oktatási program és civil szervezet célja, hogy a fiatalokat és felnőtteket egyaránt felkészítse a tudatos pénzügyi döntésekre. Az általános és középiskolai tananyagba fokozatosan bekerültek a pénzügyi és gazdasági ismeretek, amelyek révén a diákok megismerkedhetnek az alapvető fogalmakkal, mint például a költségvetés-készítés, a hitel, a megtakarítás, vagy a befektetés alapjai. Úgy gondolom, hogy Magyarországon a pénzügyi oktatás fejlesztése a részvénytőkepiaci kultúra bővítésének kulcsa lehet.

A digitális korban új dimenziót kapott a pénzügyi edukáció: az online tananyagok, interaktív alkalmazások és befektetési szimulátorok (pl. Investopedia Simulator, Portfolio.hu gyakorló felületek) lehetőséget adnak a gyakorlati tanulásra is. Ezek a programok segítenek a fiatal befektetőknek megérteni a piac dinamikáját, anélkül, hogy valódi pénzt kockáztatnának. A pénzügyi edukáció ugyanakkor nemcsak egyéni, hanem társadalmi szinten is pozitív hatású. Egy pénzügyileg tájékozottabb lakosság hozzájárul a gazdaság stabilitásához: növeli a megtakarítási hajlandóságot, elősegíti a tőkepiacok fejlődését, és csökkenti a túlzott eladósodottság vagy a pénzügyi válságok kockázatát. (Aryan, et al., 2024)

Lényegében elmondható, hogy a pénzügyi edukáció kulcsszerepet játszik a részvényekkel kapcsolatos attitűdök formálásában. A tudatos befektető nemcsak ismeri a piac működését, hanem képes kritikusan értelmezni az információkat, felismeri saját érzelmi reakcióit, és hosszú távú stratégiát épít. A jövő részvénytőkepiacának stabilitása és hatékonysága nagyban függ attól, hogy a befektetők milyen szinten értik és alkalmazzák a pénzügyi tudást a gyakorlatban.

2.3.3 Kockázatérzékelés és érzelmi tényezők.

A részvénytőzsi döntéshozatal egyik legösszetettebb és legemberibb eleme a kockázatérzékelés, vagyis az, ahogyan a befektetők érzékelik, értelmezik és kezelik a bizonytalanságot. Bár a klasszikus közgazdaságtan feltételezi, hogy az emberek objektíven értékelik a kockázatok és várható hozamokat, a valóságban a befektetők döntéseit érzelmek, megérzések, tapasztalatok és pszichológiai torzítások formálják. A kockázatérzékelés tehát nem csupán racionális számítás kérdése, hanem mélyen gyökerezik az emberi viselkedésben és érzelmi világban. (Kahneman & Tversky, 1979)

A kockázat szubjektív fogalom: amit az egyik befektető izgalmas lehetőségnek lát, azt a másik veszélyes kockázatként értelmezi. Ez az eltérés számos tényezőtől függ, például az egyén életkorától, pénzügyi helyzetétől, korábbi tapasztalataitól, személyiségétől és kulturális háttérétől. Egy fiatal befektető hajlamosabb kockázatot vállalni, mivel hosszabb idő áll előtte a veszteségek kiheverésére, míg egy idősebb, megtakarításaira támaszkodó személy inkább a stabil, kiszámítható befektetéseket részesíti előnyben. (Shefrin, 2002)

A kockázatérzékelés torzulása gyakori jelenség a tőkepiacokon. Az emberek általában hajlamosak a veszteségek túlértékelésére és a nyereségek alábecsülésére, ez a már korábban említett túlzott veszteségkerülés jelensége. Ennek hatására sok befektető még akkor sem hajlandó kockázatot vállalni, ha a várható hozam hosszú távon messze meghaladná a kockázatmentes megtakarításokét. Más esetekben épp az ellenkezője történik: ha a befektető korábban nagy nyereséget ért el, túlságosan elbízhatja magát, ami miatt alábecsüli a további kockázatok és túlzottan merész pozíciókat vesz fel. (Shefrin, 2002)

Az érzelmi tényezők különösen erősen befolyásolják a piaci ciklusok során tapasztalható kollektív viselkedést. A piaci eufória idején, amikor az árfolyamok gyorsan emelkednek, sok befektető attól fél, hogy kimarad a „nagy lehetőségből”, ezért irracionálisan vásárol, ez a jelenség az úgynevezett FOMO (Fear of Missing Out), azaz a kimaradástól való félelem. Ezzel szemben a piaci pánik időszakában, amikor az árak zuhannak, a befektetők hajlamosak tömegesen eladni, még akkor is, ha ezzel realizálják a veszteségüket. Ez a félelem és kapzsiság ciklikus váltakozása az egyik legjelentősebb mozgatórugója a tőkepiaci volatilitásnak. (Shefrin, 2002)

A befektetői viselkedésben megjelenik az úgynevezett érzelmi aszimmetria is: a negatív érzelmek (például félelem, csalódás, szorongás) intenzívebben és tartósabban hatnak, mint a pozitív érzelmek (öröm, elégedettség). Ez azt eredményezi, hogy a befektetők hajlamosak elkerülni azokat a helyzeteket, ahol bizonytalanságot éreznek, még akkor is, ha ezzel lemondanak a potenciális hozamokról. (Shefrin, 2002)

A média és a közösségi hálózatok is jelentős szerepet játszanak az érzelmi befolyásolásban. A hírek, elemzések és piaci kommentárok gyakran erősen dramatizált formában jelenítik meg a gazdasági eseményeket („összeomlik a piac”, „rekordnyereség”, „történelmi mélypont”), ami felerősíti a befektetők érzelmi reakcióit. A közösségi médiában terjedő információk, vagy éppen álhírek hatására tömegek hozhatnak impulzív döntéseket, amint azt a 2021-es GameStop-jelenség is megmutatta. (Betzer & Harries, 2022)

A kockázatérzékelés és érzelmi tényezők kezelése ma már a professzionális befektetési tanácsadás szerves része. A pénzügyi tanácsadók és portfóliómenedzserek igyekeznek segíteni az ügyfeleket abban, hogy felismerjék saját érzelmi mintázataikat, és olyan befektetési stratégiát alakítsanak ki, amely megfelel a pszichológiai komfortzónájuknak. Emellett egyre népszerűbbek az automatizált befektetési rendszerek (robo advisors), amelyek kizárják az emberi érzelmeket a döntéshozatalból, és algoritmusok alapján állítanak össze kiegyensúlyozott portfóliókat. (Kahneman & Tversky, 1979)

Tehát a kockázatérzékelés és az érzelmi tényezők megértése nélkülözhetetlen a részvényt piac működésének átfogó megértéséhez. A befektetői viselkedés mögött húzódó pszichológiai folyamatok felismerése nemcsak egyéni, hanem rendszer szinten is fontos: segít elkerülni a piaci túlreagálásokat, mérsékelni a volatilitást, és hozzájárul egy tudatosabb, kiegyensúlyozottabb befektetői kultúra kialakulásához.

3 Anyag és módszertan

Kutatásom célja annak feltárása volt, hogy az emberek milyen mértékben érdeklődnek a részvényt piac iránt, milyen szintű pénzügyi ismeretekkel rendelkeznek, és milyen tényezők befolyásolják befektetési döntéseiket. Ennek vizsgálatához kérdőíves közvéleménykutatást alkalmaztam, amely lehetőséget nyújtott a lakosság részvényt piaci attitűdjeinek, tapasztalatainak és kockázatvállalási hajlandóságának statisztikai elemzésére.

A kérdőívet online formában készítettem el a Google Forms felületén, és a kitöltési lehetőséget különböző csatornákon, például közösségi médiafelületeken, egyetemi közösségekben tettem közzé. Az online adatgyűjtés 2025 májusától októberig zajlott, és előnye, hogy gyorsan és költséghatékonyan érhettem el különböző korosztályú és háttérű embereket, miközben a kitöltés teljes mértékben önkéntes és anonim módon tudott zajlani. A válaszadók a kérdőív elején egyértelmű tájékoztatást kaptak arról, hogy a kitöltés önkéntes, az adataikat bizalmasan kezelem, és kizárólag kutatási célra használom fel.

3.1 A kutatás módszertana

A kérdőív célja az volt, hogy átfogó képet adjon a válaszadók pénzügyi tudatosságáról, befektetési szokásairól és részvénytapi attitűdjeiről. Összesen 36 kérdést tartalmazott, amelyek három fő témakör köré csoportosultak:

- Demográfiai adatok: az első szakasz a válaszadók alapvető társadalmi és gazdasági jellemzőit vizsgálta, úgymint életkor, nem, iskolai végzettség és lakóhely. Ezek az adatok azért jelentősek, mivel ezekből kiderül, hogy a kutatás mennyire széles demográfiai közeget vizsgál.
- Pénzügyi ismeretek és befektetési tapasztalatok: a második szakasz arra irányult, hogy felmérjem a válaszadók pénzügyi tájékozottságát és befektetési gyakorlatát. A kérdések között szerepelt, hogy rendelkeznek-e befektetésekkel, illetve, hogy mennyire érzik magukat felkészültnek pénzügyi döntések meghozatalában. A kérdőív ezen része Likert-skálás kérdéseket is tartalmazott, amelyek segítségével a válaszadók 1-től 6-ig terjedő skálán értékelték saját pénzügyi tudásukat és kockázatvállalási hajlandóságukat (1= egyáltalán nem igaz rám és a 6= teljes mértékben igaz rám).
- Részvénytapi attitűdök és érzelmi tényezők: a harmadik szakasz a befektetői viselkedés pszichológiai aspektusaira összpontosított. A kérdések arra keresték a választ, hogy a válaszadók mennyire tartják kockázatosnak a részvénybefektetést, milyen forrásokból tájékozódnak, és milyen mértékben befolyásolják döntéseiket érzelmek, például a félelem, a túlzott magabiztosság vagy a tömegviselkedés. Ezzel a résszel vizsgálni tudtam a viselkedési közgazdaságtan alapvető jelenségeit, mint a veszteségkerülés vagy a túlzott optimizmus.

A dolgozat elemzés részének alapját kvantitatív kutatási módszer képezte, amely lehetővé teszi a részvénytapi attitűdök és pénzügyi magatartások számszerű, objektív vizsgálatát. A kvantitatív megközelítés célja, hogy statisztikai adatokon keresztül mérhető és összehasonlítható képet adjon a válaszadók pénzügyi ismereteiről, kockázatvállalási hajlandóságáról és befektetési szokásairól. A kvantitatív megközelítés előnye, hogy objektív, általánosítható eredményeket nyújt, és statisztikai bizonyítékokkal támasztja alá a kutatási hipotéziseket. A számszerűsített adatok segítségével kimutathatóvá válnak a pénzügyi tudatosság, a kockázatérzékelés és a részvénytapi aktivitás közötti kapcsolatok.

Első lépésként leíró statisztikákat készítettem (átlag, medián, szórás, gyakoriság), amelyek bemutatják az egyes változók alapvető jellemzőit. Ezt követően keresztábrák

elemzéseket végeztem annak vizsgálatára, hogy van-e kapcsolat a demográfiai jellemzők (pl. életkor, végzettség) és a befektetési magatartás között. A Likert-skálás kérdések esetében átlagpontoszámokat számítottam, amelyek segítségével az attitűdök és vélemények összehasonlíthatóvá váltak. A nyitott kérdések válaszait kvalitatív módon, tartalomelemzéssel dolgoztam fel: kategóriákat hoztam létre a leggyakrabban előforduló válaszok alapján, hogy feltárjam a válaszadók gondolkodásának közös mintázatait.

3.2 A minta összetétele

A kutatásban 109 fő vett részt. Az adattisztítás során eltávolítottam azokat a kitöltéseket, amelyek hiányosak vagy ellentmondásosak voltak, így a végső minta megbízható és elemzésre alkalmas adatokat tartalmazott. A válaszadók 74,3%-a nő, míg 25,7%-a férfi volt. Kor szerinti megoszlásban a 18-24 évesek alkották a legnagyobb csoportot 37,6%, őket a 45-55 éves korosztály követte 25,8%. A 65 év feletti aránya 11,9%, míg a 35-44 éveseké 8,3%, a 25-34 éveseké 7,3%, és az 55-64 éveseké szintén 7,3% volt. A 18 év alatti válaszadók aránya 1,8%. A minta tehát széles korösszetételt mutat, ami lehetőséget ad a különböző életkori csoportok befektetési attitűdjeinek összevetésére.

Az iskolai végzettség eloszlása szerint a válaszadók legnagyobb része felsőfokú végzettséggel 36,7% vagy gimnáziumi érettségivel 33,0% rendelkezett. Jelentős volt továbbá a technikai végzettségűek aránya 10,1%, valamint a szakgimnáziumi 8,3% és szakiskolai végzettségűek 6,4% részaránya. A PhD-fokozattal rendelkezők aránya 1,8%, míg az alapképzéssel rendelkezők 3,7%-ot tettek ki. A részvénytulajdon arányai alapján a válaszadók 79,8%-a jelenleg nem rendelkezik részvénnel, 10,1% korábban már fektetett be, ugyancsak 10,1% aktívan tart részvényeket. Ezek az adatok jól tükrözik, hogy a részvénytulajdon Magyarországon továbbra is kevésbé elterjedt a lakossági befektetők körében, és a pénzügyi edukáció fejlesztése fontos szerepet játszhat a részvénytulajdon növelésében.

Bár a minta nem reprezentatív a teljes magyar lakosságra, összetétele lehetőséget ad arra, hogy következtetéseket vonjunk le a részvénytulajdon iránt érdeklődő lakossági befektetők szemléletéről és viselkedéséről.

4 Elemzés

A kutatásom központi célja az volt, hogy feltárjam, milyen tényezők határozzák meg az emberek részvénytársasági attitűdjeit, és hogy a pénzügyi ismeretek, tapasztalatok, valamint az érzelmi tényezők miként befolyásolják a befektetési döntéseket. Az elemzés során külön figyelmet fordítottam arra, hogy az adatokat leíró statisztikai módszerekkel (átlag, medián, szórás, eloszlás, gyakoriság) és összefüggésvizsgálatokkal (keresztábrák elemzés, kategória-összevetés) dolgozzam fel.

A vizsgálat célja nem csupán az volt, hogy számszerűen bemutassam a válaszadók véleményét, hanem hogy megértsem azokat a mélyebb összefüggéseket, amelyek a részvénytársaság iránti bizalmat, érdeklődést és döntéshozatalt alakítják. A kutatás során különösen fontosnak tartottam a viselkedési közgazdaságtan és a pénzügyi edukáció szerepét: az emberek befektetési döntéseit ugyanis nem pusztán racionális megfontolások, hanem érzelmek, félelmek és tapasztalatok is formálják.

Az alábbi fejezetben részletesen bemutatom a kérdőíves kutatás eredményeit, majd statisztikai eszközökkel értékelem azokat. A következőkben először az eredmények legfontosabb mutatóit ismertetem, majd az értékelés és elemzés alfejezetben ezek mélyebb összefüggéseit elemzem.

4.1 Eredmények

A kutatás során 109 fő válaszait dolgoztam fel, amely alapján a célom az volt, hogy feltárjam, milyen tényezők határozzák meg a lakosság részvénytársasági attitűdjeit, befektetési ismereteit és kockázatvállalási hajlandóságát.

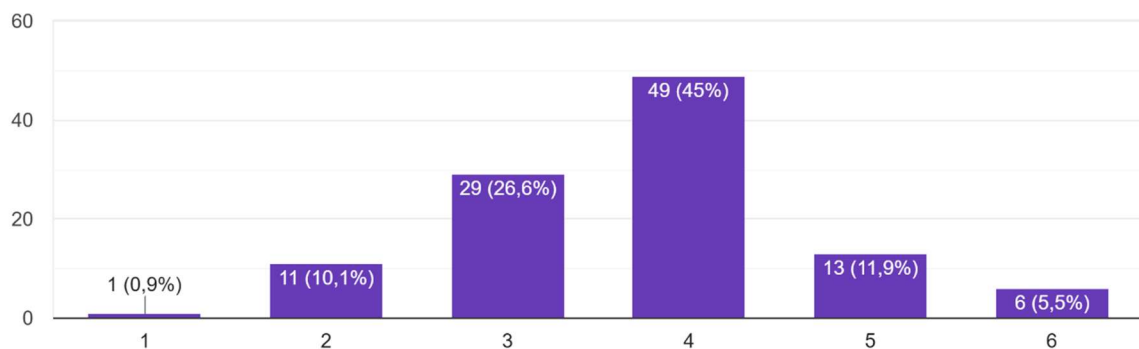
4.1.1 Az „átlagember” részvényekkel kapcsolatos ismeretei

A kutatás egyik fő célja annak feltárása volt, hogy a válaszadók mennyire érzik magukat tájékozottnak a pénzügyek, illetve konkrétan a részvénytársasági területén.

1. ábra Pénzügyi tájékozottsági önértékelés, Forrás: Saját készítés

Mennyire érzi magát tájékozottnak a pénzügyek terén?

109 válasz

A „Mennyire érzi magát tájékozottnak a pénzügyek terén?” kérdésre adott válaszok 1-től 6-ig terjedő skálán átlagosan 3,73-as értéket mutattak, a medián 4,00, a szórás pedig 1,01 volt. Ez azt jelzi, hogy a válaszadók többsége közepesen tájékozottnak tartja magát, ugyanakkor az ismeretszint erősen szór. A magas szórás arra utal, hogy a pénzügyi tudatosság rendkívül heterogén: vannak, akik magabiztosan mozognak a pénzügyek világában, míg mások alapvető fogalmakban sem biztosak. Pénzügyi műveltség területén Magyarország sajnos még mindig elmarad a nyugat-európai átlagtól.

A válaszadók 100%-a hallott már a részvényekről, mint befektetési lehetőségről, ami a pénzügyi fogalom ismertségét bizonyítja. Ugyanakkor a gyakorlati tapasztalat már jóval szűkebb körben van jelen: a megkérdezettek csupán 10,1%-a rendelkezik jelenleg részvényekkel, míg további 10,1% korábban birtokolt ilyen értékpapírt. Ez összességében azt

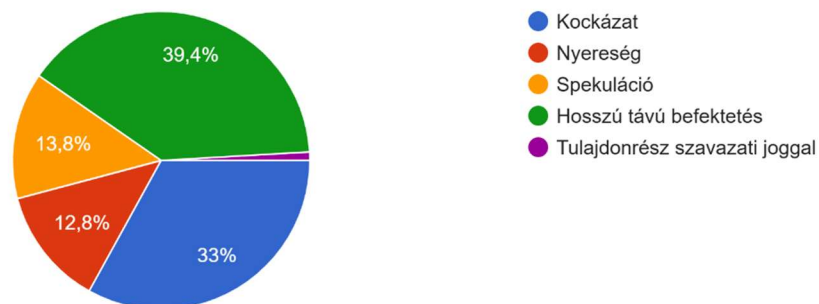
mutatja, hogy bár a részvényt piac fogalma ismert, az aktív részvétel továbbra is alacsony. Ezt az eredményt támasztja alá (Rooij, et al., 2011) tanulmánya is, akik kimutatták, hogy a pénzügyi műveltség szintje szorosan összefügg a részvényt piaci részvétellel. A magasabb tudásszint nemcsak a befektetési hajlandóságot növeli, hanem csökkenti a befektetésekkel kapcsolatos irracionális félelmeket is.

A válaszadók által megfogalmazott asszociációk a „részvény” kifejezés kapcsán is sokatmondóak voltak.

2. ábra Részvény asszociációk, Forrás: Saját készítés

Melyik kifejezés jut eszébe a leginkább a részvény szó hallatán?

109 válasz

A két leggyakoribb válasz a „hosszú távú befektetés” 39,4% és a „kockázat” (33%) voltak, majd a „spekuláció” 13,8% és a „nyereség” 12,8% kifejezések következtek, majd 1% egyéb válasz. Ez arra utal, hogy a válaszadók fejében a részvények egyszerre jelentenek lehetőséget és kockázatot. A kétpólusú szemlélet a hozam reménye és a veszteségtől való félelem a viselkedési közgazdaságtan egyik legfontosabb jelenségéhez, a kilátáselmülethez kapcsolódik (Kahneman & Tversky, 1979), ami szerint az emberek a veszteségeket nagyobb súllyal élik meg, mint az azonos mértékű nyereségeket. Ez jól magyarázza, miért ódzkodik sok válaszadó a részvényektől, még akkor is, ha tudja, hogy hosszú távon magasabb hozamot érhetne el.

Összességében véve elmondható, hogy a lakosság többsége tisztában van a részvények fogalmával, azonban az aktív részvételhez szükséges ismeretek és bizalom még hiányos. A pénzügyi edukáció tehát kulcsfontosságú ahhoz, hogy az emberek magabiztosabban és tudatosabban tudjanak a tőkepiacon megjelenni.

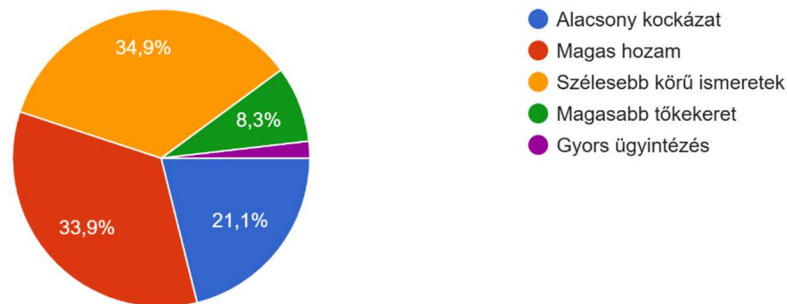
4.1.2 A befektetési döntéseket meghatározó tényezők

A kutatás eredményei szerint a befektetési döntéseket több, egymással összefonódó tényező befolyásolja.

3. ábra Befektetési motivációk, Forrás: Saját készítés

Melyik tényező befolyásolná leginkább, hogy részvényekbe fektessen?

109 válasz

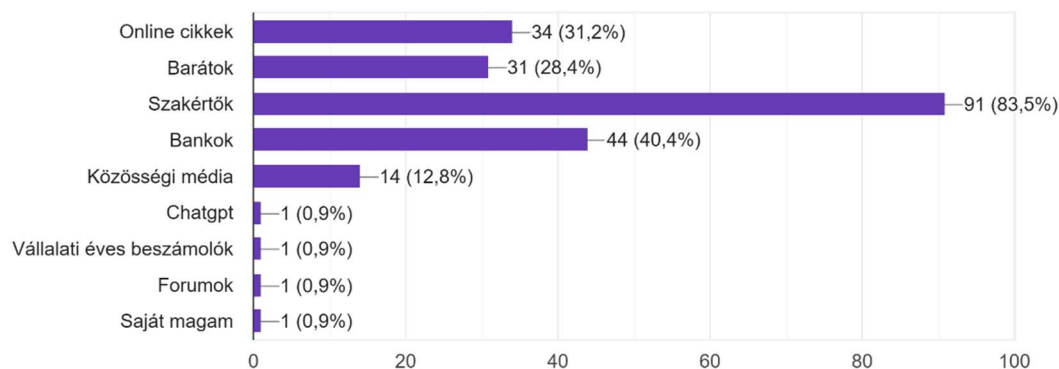
A válaszadók 33,9%-a számára a magas hozam lehetősége a legfontosabb motiváció, míg 35% a több ismeret megszerzését tartaná döntőnek. 21% az alacsonyabb kockázatot nevezte meg fő tényezőként, 10,1% pedig egyéb okokat (például magasabb tőkekeretet és gyors ügyintézés) jelölt. Ezek az adatok jól mutatják, hogy a magyar lakosság befektetési hajlandósága elsősorban a hozam-kockázat egyensúlyához és az ismeretek szintjéhez kötődik. A válaszadók döntéseit tehát kettős motiváció hajtja: egyrészt a pénzügyi előnyök keresése, másrészt a bizonytalanságtól való félelem csökkentése.

Az emberek befektetési döntéseit nem mindig racionális megfontolások vezérik, gyakran jelen van a heurisztikus gondolkodás, amikor a döntéshozó korlátozott információ alapján, egyszerű szabályokra hagyatkozva cselekszik. Ez különösen igaz azokra, akik nem rendelkeznek elegendő tapasztalattal, és inkább a biztonságos megoldásokat keresik.

A válaszadók átlagosan 4,97-es értéket adtak arra a kérdésre, hogy mennyire tartják fontosnak, hogy részvényvásárlás előtt szakértővel konzultáljanak. A magas átlag és a magas medián (5) azt mutatja, hogy a többség számára a pénzügyi tanácsadás hiteles információforrás, ami megerősíti a tanácsadói és edukációs intézmények fontosságát.

Milyen forrásból szerezne információt, ha részvényt szeretne vásárolni?

109 válasz

Ez abban is megmutatkozik, hogy a válaszadók túlnyomó többsége szakértői forrásokra támaszkodna: 88,1% választott olyan opciót, amely szakértőt vagy bankot tartalmaz (sokan több forrást jelöltek meg kombinációban). Pénzügyi/online cikkeket 31,2%, barátokat/ismertetőket 28,4%, ez megerősíti, hogy a laikus közönség számára a hiteles, szakértői források a legfontosabbak, míg a közösségi médiában mindössze 12,8% bízik meg. Az alacsony bizalmi arány a közösségi médiával kapcsolatban (átlagosan 2,12 az 1-6 skálán) összhangban áll a nemzetközi trendekkel is, amelyek szerint a laikus információk a legtöbb befektetőben bizalmatlanságot keltenek.

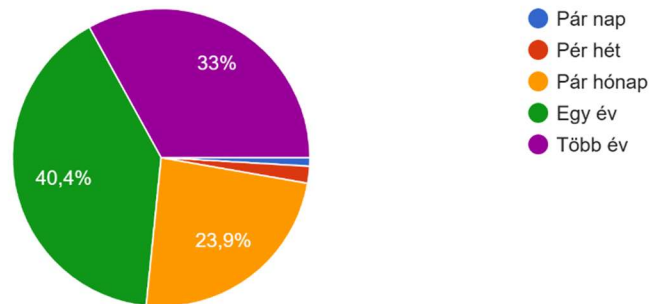
Ezek az eredmények alátámasztják, hogy a pénzügyi döntéshozatalban a bizalom, az információ minősége és a szakértelem kiemelt szerepet játszik. A pénzügyi tanácsadók, oktatási programok és megbízható források jelenléte elősegíti, hogy az emberek magabiztosabban és tudatosabban hozzanak befektetési döntéseket.

4.1.3 A részvényt piac iránti érdeklődés szintje

A kutatás alapján a lakosság körében mérhető egyfajta nyitottság a részvényt piac felé, de ez még mindig nem társul aktív részvétellel. A válaszadók 54%-a gondolt már arra, hogy részvényt vásároljon, 41,3%-uk pedig úgy nyilatkozott, hogy ha lenne szabadon felhasználható tőkéje, beruházna részvényekbe. Az érdeklődés tehát meghaladja a tényleges részvétel mértékét, ami azt jelzi, hogy sokak számára a befektetés inkább vágyott cél, mintsem konkrét cselekvés. Ennek főbb okai részben az információhiány, részben pedig a kockázatérzet.

Mekkora időtávon várna eredményeket egy részvénybefektetéstől?

109 válasz

A válaszok azt is megmutatták, hogy az emberek döntő többsége rövid- és középtávon vár eredményeket: 40,4% egy éven belül, 26,6% egy évnél rövidebb időtávot jelölt, míg egy évnél hosszabb periódust, csak a válaszadók egyharmada (33%) jelölt. Ez a szemlélet azonban ellentétes a részvénybefektetések hosszú távú természetével, ami arra utal, hogy a befektetési időhorizonttal kapcsolatos tudatosság még fejlesztésre szorul. A hosszú távú gondolkodás elengedhetetlen a sikeres részvénypiaci szerepléshez. Az eredmények alapján kijelenthető, hogy a magyar válaszadók körében az érdeklődés megvan, de a pénzügyi edukáció hiánya gátolja a tényleges részvételt.

4.2 Értékelés és elemzés

Az eredmények bemutatását követően ebben a fejezetben az adatok mélyebb értelmezésére, valamint a mögöttük húzódó összefüggések feltárására törekszem. Célom, hogy az eredményeket ne csupán számszerűen, hanem elméleti és viselkedési közgazdaságtani szempontból is értékeljem. Az elemzés során azt vizsgálom, hogy milyen tényezők akadályozzák az emberek részvénytársasági részvételét, illetve milyen körülmények segíthetik elő, hogy nyitottabbá váljanak a befektetések iránt. A hangsúly tehát a motivációk, félelmek és tapasztalatok összefüggésein van.

A fejezetben kiemelt szerepet kapnak a viselkedési tényezők-mint a kockázatészlelés, az önbizalom vagy az információhiány, valamint a pénzügyi edukáció és az intézményi bizalom szerepe. Ezek azok az elemek, amelyek a statisztikai eredmények mögött valódi magyarázó erővel bírnak, és segítenek megérteni, miért viszonyul sok ember még mindig óvatosan a részvénytársaságokhoz.

4.2.1 Tényezők, amelyek távol tartják az embereket a részvényektől

A válaszadók több oknál is értékelhették, hogy miért nem fektetnek részvényekbe. Az állításokat 1-től 6-ig terjedő skálán értékelték, az átlagértékek az alábbiak szerint alakultak:

6. ábra Részvény alapú befektetések visszatartó okai, Forrás: Saját készítés

Ok	Átlag	Szórás
Nincs elég ismeretem	4,24	1,49
Nincs elég pénzem	4,10	1,60
Túl kockázatosnak tartom	3,78	1,52
Nincs időm rá	2,83	1,67
Nem érdekel	2,40	1,47

Az adatok alapján az ismerethiány messze a legerősebb visszatartó tényező. A válaszadók többsége úgy érzi, nem rendelkezik kellő tudással ahhoz, hogy önállóan döntést hozzon. Ezt a jelenséget a pénzügyi pszichológia „önhatékonyság-hiánynak” nevezi, amikor az egyén alulértékeli saját képességét a pénzügyi döntésekben.

A második legerősebb tényező a korlátozott anyagi lehetőség volt. Bár ez objektív tényező, a válaszok azt sugallják, hogy sokan túlbecsülik a részvénybefektetéshez szükséges minimális tőkét. A modern online platformok (pl. Revolut, eToro, Random Capital) már lehetővé teszik a töredékrészvények vásárlását, így a pénzhiány sokszor inkább percepciósi probléma, mint valós akadály.

A harmadik legfontosabb akadály a kockázattól való félelem. (Kahneman & Tversky, 1979) Eszerint a veszteségek pszichológiai hatása kétszer erősebb, mint a nyereségek okozta elégedettség, ezért a befektetők gyakran elkerülnek minden olyan döntést, amelyben akár kis veszteség is lehetséges. Összességében elmondható, hogy a részvényektől való távolmaradást főként pszichológiai és tudásbéli tényezők okozzák, amelyek célzott pénzügyi edukációval csökkenthetőek.

4.2.2 Pozitív példák (hogyan nyitották meg az emberek a részvényt piacot)

A kutatásból az is kiderült, hogy a válaszadók 20,2%-a rendelkezik, vagy már korábban rendelkezett részvénnel, és ők jellemzően magasabb pénzügyi ismeretszinttel, erősebb önbizalommal és hosszabb befektetési időtávval jellemezhetőek. A keresztábrás elemzés szerint a felsőfokú végzettségűek körében háromszor akkora az esélye a részvénytulajdonnak, mint a középfokú végzettségűeknél. Ez egyértelműen azt mutatja, hogy az oktatás, a pénzügyi ismeretek és az önbizalom kulcsfontosságú tényezők a piacra lépésben. Emellett a pénzügyi edukációs kezdeményezések, például a Pénziránytű Alapítvány és a Budapesti Értéktőzsde programjai, szintén hozzájárulnak a nyitottság növeléséhez. Az oktatási és médiakampányok szerepe kulcsfontosságú abban, hogy a befektetési kultúra szélesebb körben terjedjen el.

5 Következtetések

A kutatás eredményei alapján egyértelműen megállapítható, hogy a magyar lakosság körében fokozatosan növekszik az érdeklődés a részvénypiac iránt, ugyanakkor a tényleges részvételi arány még mindig alacsony. Ez az ellentmondás jól tükrözi a pénzügyi magatartás egyik kulcsjelenségét: az emberek jelentős része felismeri a befektetések fontosságát, de a kockázatoktól való félelem, az ismerethiány és az önbizalom hiánya gátolja a gyakorlati cselekvést. A válaszadók döntő többsége tisztában van a részvénybefektetés alapfogalmaival, és pozitívan viszonyul a tőkepiaci hozamlehetőségekhez. Ugyanakkor az adatok szerint sokan még mindig inkább elméleti szinten érdeklődnek a részvények iránt. Ezt jól mutatja, hogy bár 54% már gondolt részvényvásárlásra, mindössze 10,1% rendelkezik tényleges részvénytulajdonnal. A két érték közötti különbség arra utal, hogy a befektetési döntés meghozatala és a tényleges cselekvés között pszichológiai gátak húzódnak. A viselkedési közgazdaságtan elméletei (Kahneman & Tversky, 1979) szerint az egyének pénzügyi döntései gyakran nem racionálisak, hanem érzelmek, tapasztalatok és kognitív torzítások hatása alatt születnek.

A részvényektől való ódzkodás mögött is gyakran ilyen tényezők húzódnak meg: az emberek túlbecsülik a veszteség valószínűségét, miközben alábecsülik a hosszú távú hozamokat. Ez a jelenség jól magyarázza, hogy a válaszadók miért tartják a részvényeket kockázatosnak, még akkor is, ha tisztában vannak azok hozamlehetőségeivel. A kutatás egyik legmarkánsabb eredménye, hogy a részvénypiaci aktivitás szintje szoros kapcsolatban áll a pénzügyi műveltséggel. A magasabb iskolai végzettségű, illetve pénzügyi ismeretekkel rendelkező válaszadók nagyobb arányban rendelkeznek befektetési tapasztalattal. Ez összhangban áll a nemzetközi kutatásokkal (Rooij, et al., 2011), amelyek szerint a pénzügyi ismeretek szintje az egyik legfontosabb előmutatója annak, hogy valaki aktívan részt vesz-e a részvénypiacon.

A pénzügyi tudatosság nem csupán ismereteket, hanem hozzáállást és önbizalmat is jelent. Azok, akik pénzügyileg tájékozottabbnak tartják magukat, nemcsak bátrabban, hanem hosszabb távú gondolkodással is közelítenek a befektetésekhez. Ezzel szemben azok, akik kevésbé érzik magukat kompetensnek, hajlamosak kerülni a részvényeket, vagy rövidebb időtávban gondolkodnak. A kutatásban megjelenő kockázatkerülés és bizalmatlanság jelensége több rétegű. Egyrészt a korábbi gazdasági válságok (pl. 2008-as pénzügyi krízis) hatásai a mai napig élnek a köztudatban, másrészt az információs túlterheltség is hozzájárul a bizonytalanság

érzéséhez. A válaszadók túlnyomó többsége a szakértői tanácsadásban bízik meg leginkább (83,5%), míg a közösségi médiát mindössze 12,8% tekinti hiteles forrásnak. Ez a kontraszt egyértelműen jelzi, hogy a pénzügyi információk forrása kulcsfontosságú a döntéshozatalban.

A pénzügyi edukáció szerepe így kettős: egyrészt az alapvető ismeretek bővítésével csökkenti a tudáshiányból eredő félelmeket, másrészt hosszabb távon hozzájárul a pénzügyi önbizalom erősödéséhez. A pénzügyi kultúra fejlesztése nemcsak gazdasági, hanem társadalmi érdek is, mivel a tudatos pénzügyi döntések elősegítik a lakosság anyagi stabilitását és a tőkepiac fejlődését. A kutatásból kirajzolódik, hogy a pénzügyi oktatásnak nem csupán az iskolai tantervben, hanem a felnőttképzésben és a digitális médiában is nagyobb teret kell kapnia. A fiatalabb generációk esetében különösen fontos az élményszerű, gyakorlati alapú tanulás, amely a modern online befektetési platformokhoz kapcsolható. A digitális eszközök, például a töredékrészesvények vásárlása, vagy a gamifikált befektetési alkalmazások elérhetőbbé teszik a részvényt piacot és lehetőséget adnak, a kevésbé vagyonos befektetőknek is a tőkepiacon. A pozitív példák is azt bizonyítják, hogy a tudás, a tapasztalat és az önbizalom erősítése képes áttörni a korábbi pszichológiai korlátokat. Azok a válaszadók, akik már szereztek tapasztalatot részvénybefektetések terén, jellemzően magabiztosabbak, reálisabban ítélik meg a kockázatokat, és hosszabb távú szemléletet képviselnek. Ez alátámasztja a tanulási folyamat szerepét, mivel a pénzügyi műveltség nem veleszületett adottság, hanem gyakorlással fejleszthető.

Véleményem szerint nagyon fontos lenne a pénzügyi tudatosság fejlesztése Magyarországon. Már az általános iskolában oktatni kéne pénzügyi alapozó órákat, amelyeken a diákok ismerkedhetnek a pénz működésével, és megtanulnák, hogyan kell kezelni vagyonukat. A középiskolai tantervben helyet kellene kapnia már a befektetéseknek, a kockázatnak és hozamnak, valamint a részvényt piac működésének alapszintű ismertetésének is. Az oktatás során a gyakorlati példák (pl. szimulációk, tőzsdejátékok, online befektetési modellek) segíthetnek abban, hogy a tanulók élményszerűen ismerkedjenek meg a pénzügyi döntések következményeivel.

Összefoglalva a kutatásból kiderül, hogy a részvényt piaci aktivitás növeléséhez három kulcsfontosságú tényező együttes erősítése szükséges:

1. Pénzügyi ismeretek bővítése: az alapvető fogalmak, eszközök és kockázatok megértése;
2. Bizalomépítés: a hiteles információforrások és szakértői tanácsadás megerősítése;

3. Motiváció és szemléletformálás: a hosszú távú befektetési gondolkodás kialakítása.

Ha ez a három feltétel megvalósul, a részvénypiac nem csak elérhetővé, de kívánatosá is válhat a szélesebb lakosság számára. A pénzügyi edukáció fejlesztése tehát nem pusztán oktatási, hanem gazdaságfejlesztési kérdés is, mivel hozzájárul a tőkepiac mélyüléséhez, a megtakarítások hatékonyabb felhasználásához, és végső soron a gazdaság fenntartható növekedéséhez. A kutatás eredményei megerősítik, hogy Magyarországon a pénzügyi tudatosság fejlődése már elindult, de még sokat kell fejlődnie. A tudatos, tájékozott és hosszú távú szemlélet kialakítása az elkövetkező évek egyik legfontosabb kihívása és lehetősége egyaránt.

6 Összefoglalás

A szakdolgozat célja az volt, hogy feltárjam a magyar lakosság részvénytársasági attitűdjeit, és megvizsgáljam, milyen tényezők befolyásolják a befektetési döntéseket, különös tekintettel a pénzügyi ismeretekre, az érzelmi tényezőkre és a kockázatvállalási hajlandóságra. A kutatás hipotézisei az alábbiak voltak:

- az emberek 50 %-a a kockázatot fő visszatartó tényezőként nevezi meg a részvénytársasági befektetéseknél;
- a pénzügyi ismeretek hiánya jelenti a legjelentősebb gátat a részvénytársasági iránti érdeklődés kialakulásában.

A dolgozat három fő részből állt:

1. Az első, elméleti fejezet bemutatta a részvénytársasági működését, a kockázat és hozam kapcsolatát, valamint a részvényekkel kapcsolatos attitűdöket és viselkedési tényezőket. Külön hangsúlyt kapott a pénzügyi edukáció szerepe, mivel a pénzügyi műveltség nemcsak az ismereteket, hanem a tudatos döntéshozatalt és a hosszú távú gondolkodást is fejleszti.
2. A második, módszertani rész ismertette a kérdőíves kutatás felépítését, amely 109 fő válaszára alapult, és a válaszadók demográfiai, oktatási, valamint befektetési jellemzőit elemezte.
3. A harmadik, elemző fejezet részletesen feldolgozta a kutatás eredményeit leíró statisztikai módszerekkel.

A kutatás elemzése megerősítette mindkét hipotézis valóságát. A válaszadók 58,6%-ára igaz közepesen magasabb szinten, hogy azért nem fektetnek részvényekbe, mert azok túl kockázatosak. Az ismerethiány messze a legjelentősebb visszatartó tényező. A válaszadók 100%-a ismeri a részvény fogalmát, de csak kis hányaduk, mindössze egytizedük rendelkezik tényleges részvénytulajdonnal. A pénzügyi ismeretek szintje közepes, ami azt jelzi, hogy a tudatosság jelen van, de nem elégséges a tudatos részvénytársasági részvételhez. A befektetési döntésekben a legfontosabb motiváló tényezők a magas hozam lehetősége és a pénzügyi ismeretek bővítése, míg a leggyakoribb visszatartó okok az ismerethiány, a kockázattól való félelem és az alacsony tőkekapacitás voltak. A viselkedési közgazdaságtan elméletei különösen Kahneman és Tversky kilátáselmélete segítenek megérteni, hogy a veszteségek pszichológiai súlya miatt tart távol sok embert a részvénytársaságtól még akkor is, ha tisztában vannak a potenciális hozamokkal.

A kutatás kimutatta, hogy az oktatás és a pénzügyi önbizalom kulcsszerepet játszik a részvénytársasági aktivitásban. A felsőfokú végzettségűek és a pénzügyi ismeretekkel rendelkező válaszadók lényegesen nagyobb arányban rendelkeznek befektetési tapasztalattal, mint az alacsonyabb végzettségűek. Emellett azok, akik már kipróbálták a részvénybefektetést, jellemzően hosszabb távon gondolkodnak és reálisabban értékelik a kockázatokat. A kutatásból az is kiderült, hogy a pénzügyi tanácsadás és a hiteles információforrások erősítése növeli a bizalmat, és elősegíti a tudatos döntéshozatalt.

A dolgozat gyakorlati célja abban rejlik, hogy a feltárt tényezők alapján jelöl ki egy utat hosszútávú célok eléréséhez a pénzügyi edukáció fejlesztésén és a befektetői kultúra megerősítésén keresztül. A hosszú távú cél a részvénytársasági részvétel bővítése, ami nemcsak az egyének pénzügyi biztonságát növeli, hanem hozzájárul a hazai tőkepiac fejlődéséhez és a gazdaság fenntartható növekedéséhez. A kutatás megerősíti, hogy a tudatos pénzügyi döntéshozatal és a bizalomépítés kéz a kézben jár: a megfelelő ismeretek birtokában az emberek bátrabban és felelősebben vállalják a befektetésekkel járó kockázatokat.

Összességében a dolgozat eredményei igazolták a hipotéziseket: a pénzügyi műveltség szintje meghatározó tényező a részvénytársasági részvételben, és a bizalom, a motiváció, valamint az oktatás együttes fejlesztése elengedhetetlen ahhoz, hogy a magyar lakosság aktívabb és tudatosabb szereplőjévé váljon a tőkepiacnak.

Irodalomjegyzék

- Arora, P. & Balyan, A., 2023. *Comparative Analysis of LSTM, Encoder-Decoder and GRU Models for Stock Price Prediction*. India, Springer Science and Business Media Deutschland GmbH.
- Aryan, L. A. és mtsai., 2024. How digital financial literacy impacts financial behavior in Jordanian millennial generation. *International Journal of Data and Network Science*, pp. 117-124.
- Bartlett, R. P., McCrary, J. & O'Hara, M., 2024. Tiny trades, big questions: Fractional shares. *Journal of Financial Economics*.
- Ben-David, I., Franzoni, F. & Moussawi, R., 2017. Exchange-Traded Funds. *Annual Review of Financial Economics*, pp. 169 - 189.
- Betzer, A. & Harries, J. P., 2022. How online discussion board activity affects stock trading: the case of GameStop. *Financ Mark Portf Manag* 36, pp. 443-472.
- Bhuiyan, M. S. M. és mtsai., 2025. Deep learning for algorithmic trading: A systematic review of predictive models and optimization strategies. *Array*.
- Bui, T. N. & Doan, T.-T. T., 2021. The impact of stock market development on economic growth: A GMM approach. *Investment Management and Financial Innovations*.
- Campbell, J. Y. & Viceira, L. M., 2005. The Term Structure of the Risk: Return Trade-Off. *Financial Analysts Journal*.
- Cassades, P. B., 2009. *Global Stock Exchanges: Stability, Interrelationships, and Roles*. hely nélkül: Nova Science Publishers, Inc..
- Chuanromanee, T. & Metoyer, R., 2022. *A Crowdsourced Study of Visual Strategies for Mitigating Confirmation Bias*. Rome, IEEE Computer Society.
- Cordero, J. M. & Pedraja, F., 2019. The effect of financial education training on the financial literacy of Spanish students in PISA. *Applied Economics*, pp. 1679-1693.
- Daly, A., Domínguez-Delmás, M. & van Duivenvoorde, W., 2021. Batavia shipwreck timbers reveal a key to Dutch success in 17th-century world trade. *PLoS ONE*.
- Favero, C. A. & Nucera, F., 2014. How much does the stock market risk decline with the investment horizon? A cross-country comparison. *Economic Notes*.
- Forti, C. A. B., Yen-Tsang, C. & Peixoto, F. M., 2011. Stock market development: An analysis from a multilevel and multi-country perspective. *BAR - Brazilian Administration Review*, pp. 351 - 375.
- Friede, G., Busch, T. & Bassen, A., 2015. ESG and financial performance: aggregated evidence from more than 2000 empirical studies.. *Journal of Sustainable Finance & Investment*, pp. 210-233.
- G., S., 2010. SEBI's regulation of the indian securities market: A critical review of the major developments. *Vikalpa*.
- Kahneman, D. & Tversky, A., 1979. Prospect Theory: An Analysis of Decision under Risk. *Econometrica*, pp. 263-292..
- Kuzma, I., Chaikovska, H., Levchyk, I. & Yankovych, O., 2022. FORMATION OF FINANCIAL LITERACY IN PRIMARY SCHOOL STUDENTS. *Journal on Efficiency and Responsibility in Education and Science*, pp. 142-155.
- Lai, K. P. & Langley, P., 2024. Playful finance: Gamification and intermediation in FinTech economies. *Geoforum*.
- Lee, W. & Ahn, J. Y., 2017. Measuring herd behavior: Properties and pitfalls. *Dependence Modeling*, pp. 316-329.
- Li, Z., 2021. *The gender psychology of mental accounting financial decision making*. Virtual, Online, Association for Computing Machinery, pp. 62 - 68.
- Reuter, J. és mtsai., 2022. *Proceedings of the European Conference on Games-based Learning*. Lisbon, ismeretlen szerző

- Rooij, M. C. v., Lusardi, A. & Alessie, R. J., 2011. Financial literacy and retirement planning in the Netherlands. *Journal of Economic Psychology*.
- Shefrin, H., 2002. *Beyond Greed and Fear: Understanding Behavioral Finance and the Psychology of Investing*. New York: Oxford Academic.
- Stringham, E., Boettke, P. & J.R., C., 2008. Are regulations the answer for emerging stock markets? Evidence from the Czech Republic and Poland. *Quarterly Review of Economics and Finance*.
- Yin, H. & Yang, Q., 2022. Investor Financial Literacy, Decision-Making Behavior, and Stock Price Volatility—Evidence From Behavioral Experiments. *Journal of Neuroscience, Psychology, and Economics*, pp. 69-88.
- Zatsarinnyi, E. I. és mtsai., 2017. Current trends in the financial market development. *Journal of Advanced Research in Law and Economics*.

Ábrajegyzék

1. ábra Pénzügyi tájékozottsági önértékelés, Forrás: Saját készítés.....	25
2. ábra Részvény asszociációk, Forrás: Saját készítés	26
3. ábra Befektetési motivációk, Forrás: Saját készítés	27
4. ábra Információs források, Forrás: Saját készítés	28
5. ábra Részvénybefektetések időtávja, Forrás: Saját készítés.....	29
6. ábra Részvény alapú befektetések visszatartó okai, Forrás: Saját készítés.....	30

Mellékletek:

A kutatás válaszai táblázatba foglalva:

Pénzügyi Tudatosság Közvélel

A kutatás válaszai a Google Docs felületén:

109 válasz

Megtekintés a Táblázatokban

Összegzés

Kérdés

Egyéni

Kérem adja meg a nemét.

109 válasz

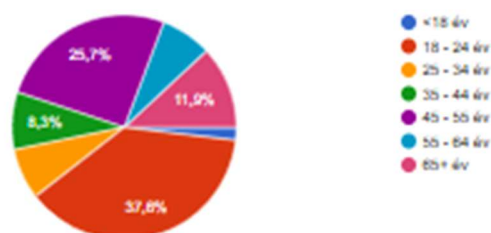
Grafikon másolása

Kérem adja meg a korát. (Év)

109 válasz

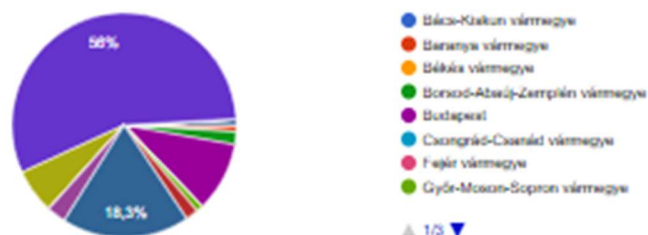
Grafikon másolása

Kérem adja meg lakhelyét (vármegye)

109 válasz

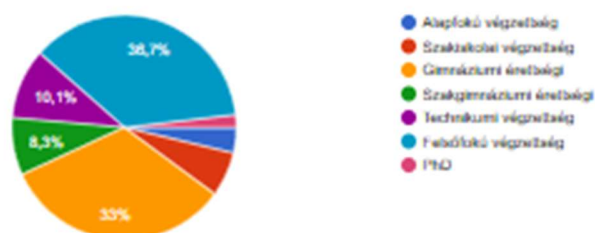
Grafikon másolása

Kérem adja meg a legmagasabb iskolai végzettségét

109 válasz

Grafikon másolása

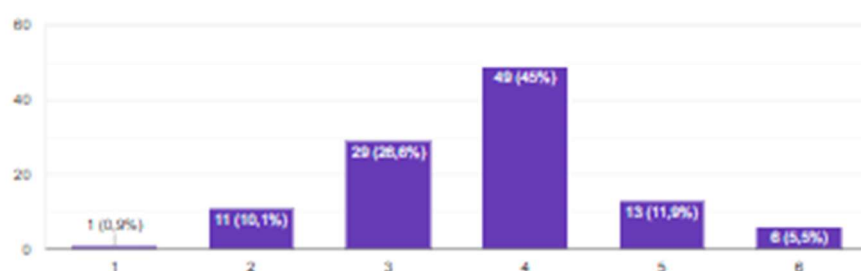

Általános pénzügyi ismeretek

Mennyire érzi magát tájékozottnak a pénzügyek terén?

[Grafikon másolása](#)

109 válasz

Hallott már korábban a részvényekről mint befektetési lehetőségről?

[Grafikon másolása](#)

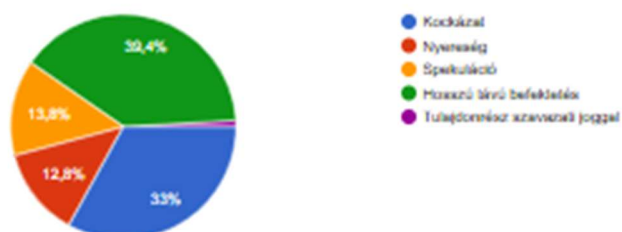
109 válasz

Melyik kifejezés jut eszébe a leginkább a részvény szó hallatán?

[Grafikon másolása](#)

109 válasz

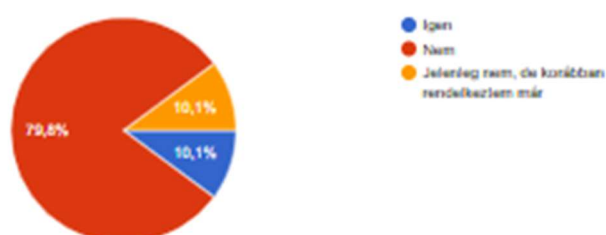

Befektetési tapasztalatok

Rendelkezik jelenleg részvényekkel?

[Grafikon másolása](#)

109 válasz

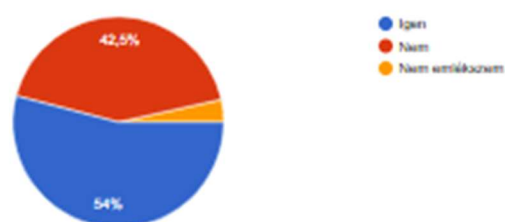

Befektetési tapasztalatok

Gondolt már arra, hogy részvényeket vásároljon?

[Grafikon másolása](#)

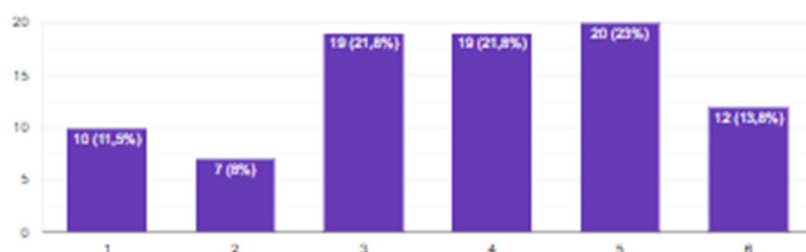
87 válasz

Mennyire igaz az alábbi állítás önre? Azért nem fektetek részvényekbe, mert túl kockázatosnak találom.

[Grafikon másolása](#)

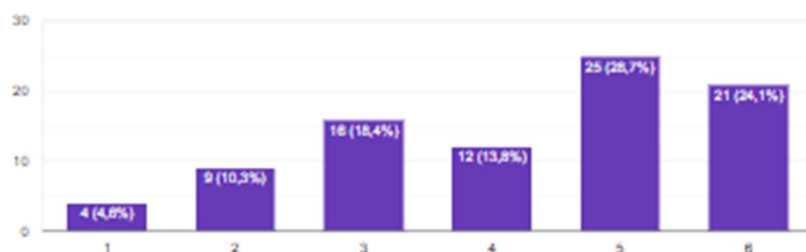
87 válasz

Mennyire igaz az alábbi állítás önre? Azért nem fektetek részvényekbe, mert nincs elég ismeretem hozzá.

[Grafikon másolása](#)

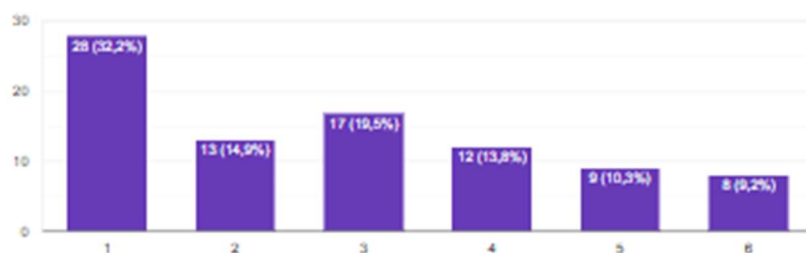
87 válasz

Mennyire igaz az alábbi állítás önre? Azért nem fektetek részvényekbe, mert nincs elég időm rá.

[Grafikon másolása](#)

87 válasz

Mennyire igaz az alábbi állítás önre? Azért nem fektetek részvényekbe, mert nincs elég pénzem hozzá.

[Grafikon másolása](#)

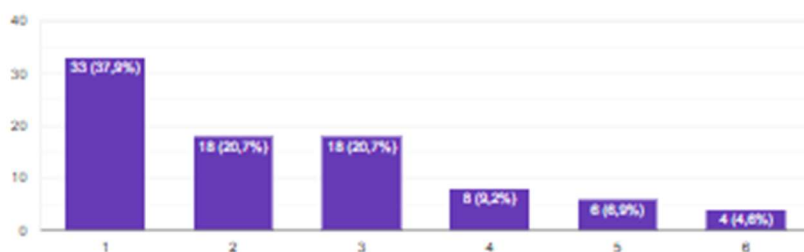
87 válasz

Mennyire igaz az alábbi állítás önre? Azért nem fektetek részvényekbe, mert nem érdekelnek a befektetések.

[Grafikon másolása](#)

87 válasz

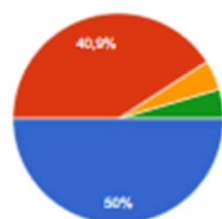

Befektetési tapasztalatok

Mi motiválta a részvények vásárlásakor?

[Grafikon másolása](#)

22 válasz

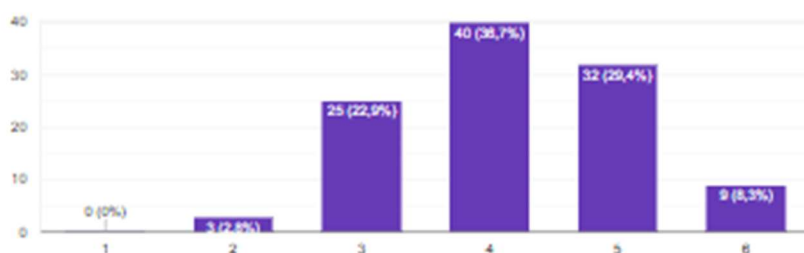
- Hozam reménye
- Hosszú távű befektetés
- Társasági juttatás
- Hozam és a részvényt piac meglátása/becslése

Kockázatiértékelés

Hogyan itéli meg a részvényekkel járó kockázatot?

[Grafikon másolása](#)

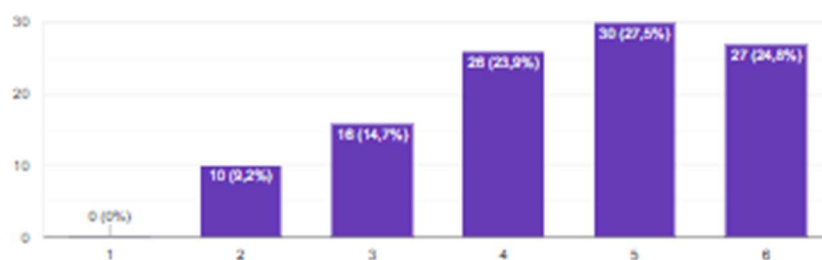
109 válasz

Részvények vásárlásakor mennyire tartana a pénzesztétőt?

[Grafikon másolása](#)

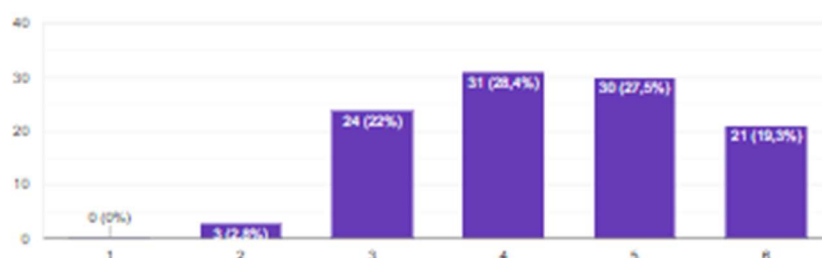
109 válasz

Részvények vásárlásakor mennyire tartana a piaci ingadozásoktól?

[Grafikon másolása](#)

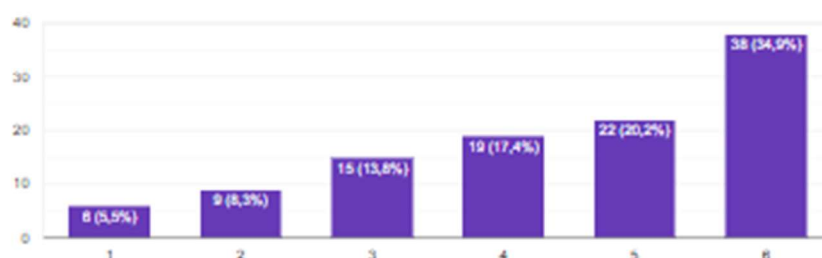
109 válasz

Részvények vásárlásakor mennyire tartana attól, hogy ismeretei hiányosak?

[Grafikon másolása](#)

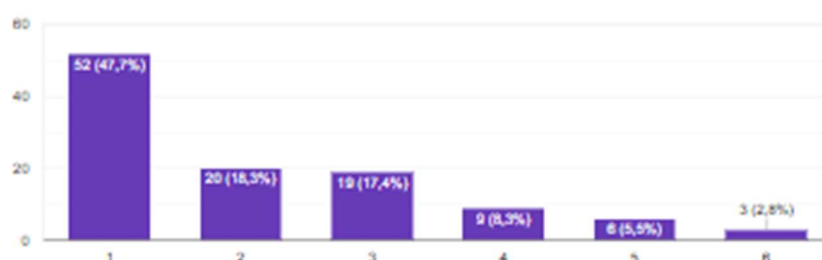
109 válasz

Részvények vásárlásakor mennyire tartana attól, hogy megfelelnek a befektetésről?

[Grafikon másolása](#)

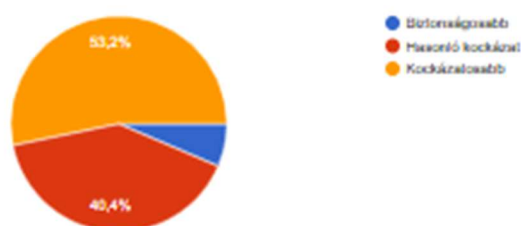
109 válasz

Gondolja, hogy a részvények biztonságosabbak vagy kockázatosabbak más befektetési formákhoz képest (pl. ingatlan, állampapír)?

Grafikon másolása

109 válasz

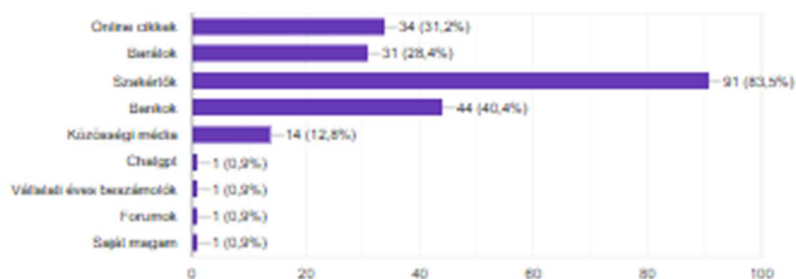

Információforrások

Milyen forrásból szerezne információt, ha részvényt szeretne vásárolni?

Grafikon másolása

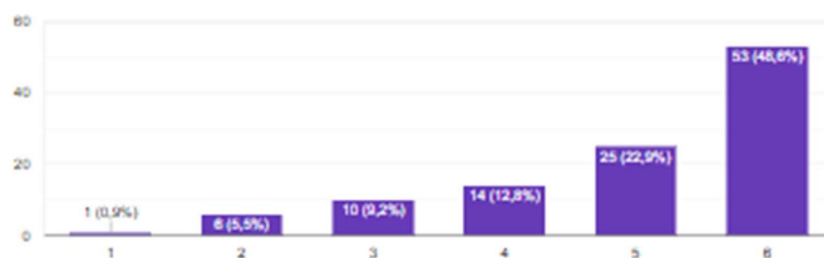
109 válasz

Mennyire tartja fontosnak, hogy részvényvásárlás előtt előbb egy szakértővel konzultáljon?

Grafikon másolása

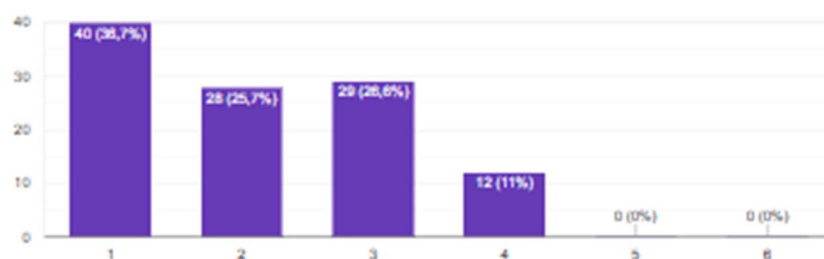
109 válasz

Milyen mértékben bízik a közösségi média pénzügyi tanácsaiban?

Grafikon másolása

109 válasz

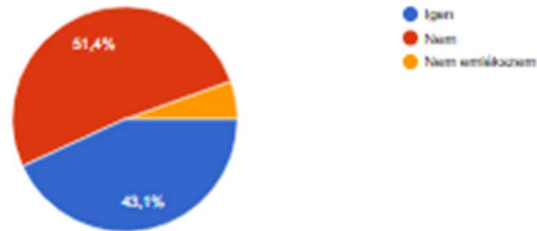

Pénzügyi edukáció

Kapott valaha oktatást vagy képzést részvényekkel kapcsolatban?

[Grafikon másolása](#)

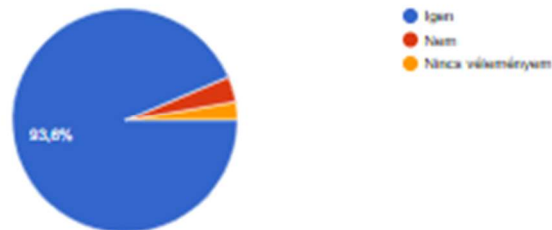
109 válasz

Véleménye szerint az iskolai oktatásban hangsúlyosabb szerepet kellene kapnia a pénzügyi ismereteknek?

[Grafikon másolása](#)

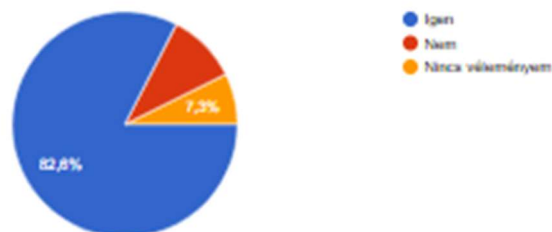
109 válasz

Gondolja, hogy a pénzügyi tudatosság növelése csökkentené a részvényekkel kapcsolatos félelmeket?

[Grafikon másolása](#)

109 válasz

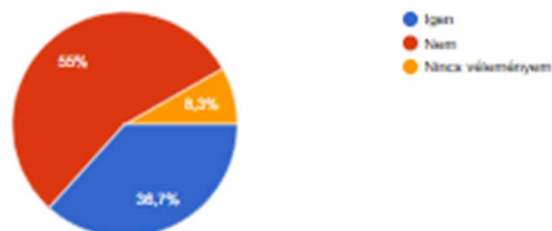

Attitűdök és motivációk

Véleménye szerint a részvénybefektetés elsősorban a gazdagok számára elérhető?

[Grafikon másolása](#)

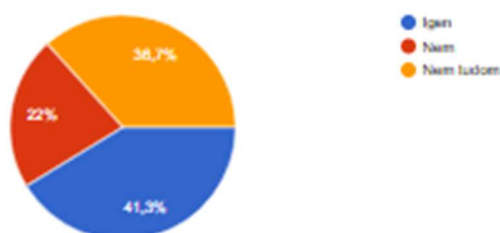
109 válasz

Ha lenne egy kis összegű, szabadon felhasználható tőkéje, beruházna részvényekbe?

[Grafikon másolása](#)

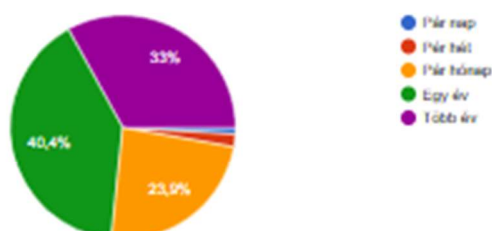
109 válasz

Mekkora időtávon várna eredményeket egy részvénybefektetéstől?

[Grafikon másolása](#)

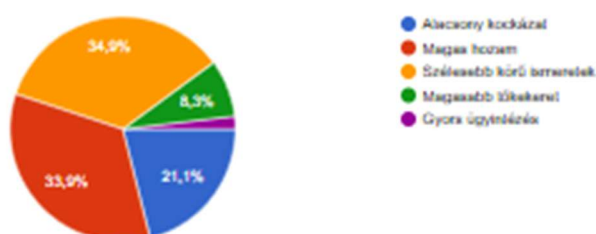
109 válasz

Melyik tényező befolyásolná leginkább, hogy részvényekbe fektessen?

[Grafikon másolása](#)

109 válasz

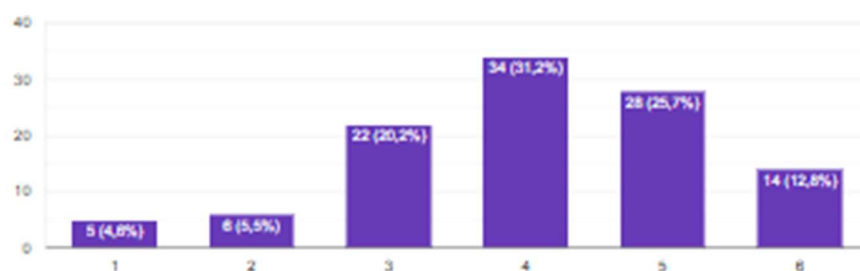

Általános vélemények

Véleménye szerint a részvényekkel való kereskedés mennyire bonyolult folyamat?

[Grafikon másolása](#)

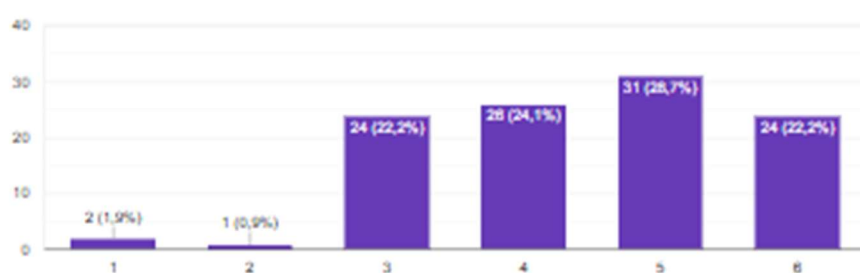
109 válasz

Mennyire tartja fontosnak a részvényeket a gazdaság működése szempontjából?

[Grafikon másolása](#)

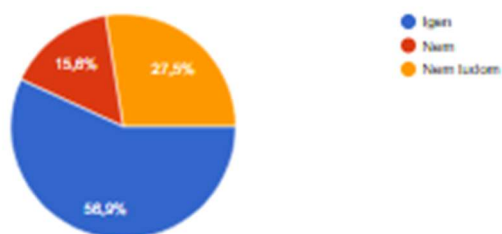
108 válasz

Véleménye szerint az átlagember számára elérhetőbbé váltak a részvények az elmúlt években?

[Grafikon másolása](#)

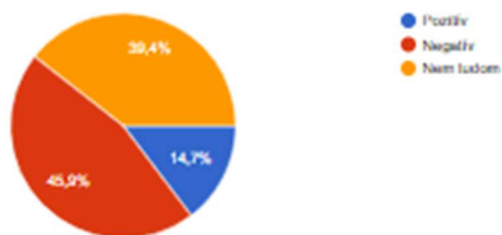
109 válasz

Véleménye szerint milyen hatással van az infláció a részvények vonzerejére?

[Grafikon másolása](#)

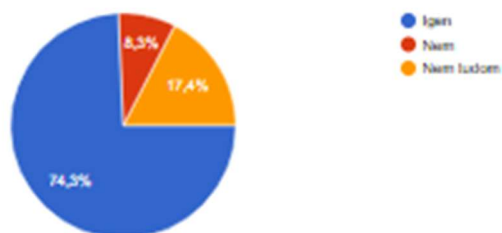
109 válasz

Mit gondol, az államnak vagy a pénzügyi intézményeknek nagyobb szerepet kellene vállalnia a lakosság befektetési edukációjában?

[Grafikon másolása](#)

109 válasz

Hallgatók, doktoranduszok nyilatkozata mesterséges intelligencia (MI) alkalmazásáról

1. Általános adatok

Hallgató neve:	Rétfalvi Balázs
Neptun-kódja:	MD0S0C
Képzési szint (a megfelelőt jelölje X-szel):	☒ BSc/BA ☐ MSc/MA ☐ Doktori (PhD) ☐ Egyéb:
Tantárgy neve/kódja*:	Szakedolgozat
A munka címe:	Pénzügyi- és befektetői attitűd vizsgálat

* doktori értekezés esetén nem kitöltendő

2. Nyilatkozat az MI használatáról

Alulírott, etikai felelősségem teljes tudatában az alábbi nyilatkozatot teszem:

(Kérjük, válasszon egyet az alábbi lehetőségek közül!)

A) Nem alkalmaztam mesterséges intelligencia rendszert vagy szolgáltatást.

(Amennyiben ezt jelölte, a további táblázatok kitöltése nem szükséges.)

B) Alkalmaztam mesterséges intelligencia rendszert vagy szolgáltatást.

(Kérjük, töltsse ki a vonatkozó táblázatokat!)

3. A mesterséges intelligencia használatának részletezése

I. TÁBLÁZAT: Asszisztensi vagy kisebb mértékű felhasználás (pl. fordítás, nyelvi korrekció, ötletelés stb.)

(Ezen felhasználások esetében a konkrét promptok és válaszok csatolása nem szükséges.)

A felhasználás célja	Alkalmazott MI-eszköz neve és verziója	Érintett rész (ha nem a szöveg egészére vonatkozik)
Szövegszerkesztés, ötletelés, nyelvi lektorálás, fogalmazás, tömörítés, információ gyűjtés, fordítás.	Chat GPT 5.0	

II. TÁBLÁZAT: Jelentős tartalmi hozzájárulás (pl. egy teljes ábra vagy egy hosszabb szövegrész generálása)

(Ezekben az esetekben a felhasznált kulcsfontosságú promptok és az MI által adott nyers válaszok dokumentálása és a munka mellékletében való csatolása szükséges.)

A felhasználás célja	Alkalmazott eszköz verziója, elérhetősége	MI-neve,	Az érintett fejezet / ábra / táblázat pontos sorszáma	A prompt-naplót tartalmazó melléklet bejegyzésének sorszáma

3/A. Oktató által előírt kiegészítő szabályok (ha vannak)

Amennyiben az adott tantárgy oktatója vagy témavezetője az MI-eszközök használatára vonatkozóan külön szabályokat vagy elvárásokat határozott meg, kérjük, az alábbi mezőben foglalja össze ezeket:

Pl. az MI használatának tilalma bizonyos feladattípusokra; csak konkrét eszköz használata engedélyezett; eltérő hivatkozási elvárások; dokumentációs forma stb.

Oktató vagy témavezető által előírt szabályok:

.....

.....

.....

.....

4. Minden hallgatóra vonatkozó nyilatkozat:

Kijelentem, hogy az MI által esetlegesen generált tartalmakat minden esetben kritikailag felülvizsgáltam, szerkesztettem és a munkába illesztettem. A leadott munka minden eleméért, annak eredetiségéért és tudományos helytállóságáért teljes körű felelősséget vállalok. Tudomásul veszem, hogy a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem a benyújtott munkát mesterséges intelligencia detektorral ellenőrizheti, és eljárást kezdeményezhet, amennyiben a nyilatkozatom valótlan vagy hiányos.

Kelt: GÖDÖLLŐ, 2025. 10 hó 28 nap

Hallgató aláírása

Konzulens/Témavezető aláírása

MATE Szervezeti és Működési Szabályzat

III. Hallgatói Követelményrendszer

III.1. Tanulmányi és Vizsgaszabályzat

6.13. sz. függelék: A MATE egységes szakdolgozat /
diplomadolgozat / záródolgozat / portfólió készítési útmutatója

4.2. sz. melléklete: Nyilatkozat a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről (módosítva: 2025. október 16.)

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Rétfalvi Balázs

A Hallgató Neptun kódja: MD0S0C

A dolgozat címe: Pénzügyi- és befektetői attitűd vizsgálat

A megjelenés éve: 2025

A konzulens intézetének neve: Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság
Intézet

A konzulens tanszékének a neve: Befektetési, Pénzügyi és Számviteli Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem. Továbbá kijelentem, hogy a dolgozat elkészítése során alkalmazott mesterséges intelligencia-eszközök (pl. szöveggenerálás, nyelvi javítás, fordítás, adatelemzés) használata nem helyettesítette a saját kutatási és alkotói munkámat, azok alkalmazását a források között vagy a módszertani részben feltüntettem, és a szakmai-etikai elvárásoknak megfelelően jártam el.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és nem titkosított dolgozat a védést követően nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: 2025. év 10. hó 26. nap

Hallgató aláírása

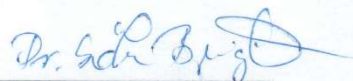
NYILATKOZAT

Rétfalvi Balázs (hallgató Neptun azonosítója: MD0S0C) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő védésre javaslom / nem javaslom.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem

Kelt: 2025 év 10 hó 27 nap

Dr. Szőke Brigitta
belső konzulens